

**GELENEKSEL KAMU YÖNETİMİNDEN YENİ KAMU
YÖNETİŞİMİNE: KAMU YÖNETİMİ YAKLAŞIMLARININ
KARŞILAŞTIRMALI İNCELEMESİ**

Büşra Koç*

Öz: Kamu yönetimi yaklaşımları, tarih boyunca toplumsal, siyasal ve ekonomik dinamiklerin etkisiyle sürekli dönüşüm geçirmiştir. Özellikle sanayileşme, küreselleşme ve demokratikleşme süreçleri, kamu yönetiminin biçim ve işleyişinde önemli değişikliklere yol açmıştır. Geleneksel kamu yönetimi modeli, merkezîyetçilik, hiyerarşi ve yasal-rasyonel otorite ilkeleri doğrultusunda yapılandırılmıştır. Ancak bu model, zamanla artan kamu hizmeti taleplerini karşılamakta yetersiz kalmış ve alternatif yönetim anlayışlarının doğmasına neden olmuştur. Bu bağlamda, yeni kamu yönetimi, yeni kamu işletmeciliği, yeni kamu hizmeti ve yeni kamu yönetişimi gibi yaklaşımlar geliştirilmiştir. Her bir yaklaşım, kamu yönetiminin işlevlerini, amaçlarını ve yönetim ilkelerini yeniden tanımlamış, uygulama biçimleriyle birbirinden ayrılmıştır. Özellikle yeni kamu yönetimi ile yeni kamu işletmeciliği arasındaki kavramsal karışıklık, literatürde sıkça dile getirilen bir sorundur. Bu makale, söz konusu yaklaşımları tarihsel bir çerçevede karşılaştırmalı olarak analiz etmeyi amaçlamaktadır. Araştırma kapsamında nitel yöntem benimsenmiş ve

* Doktora Öğrencisi, İstanbul Medeniyet Üniversitesi Lisansüstü Eğitim Enstitüsü Siyaset Bilimi ve Kamu Yönetimi Programı, e-mail: busraakoc77@gmail.com ORCID: 0000-0001-7452-7620.
Doi: 10.5281/zenodo.16028802

Geliş Tarihi: 15 Mart 20245
Received: 15 March 2025

Kabul Tarihi: 23 Mayıs 2025
Accepted: 23 May 2025

Bu makaleye atıf için/ To cite this article: Koç, B. (2025). Geleneksel Kamu Yönetiminden Yeni Kamu Yönetişimine: Kamu Yönetimi Yaklaşımlarının Karşılaştırmalı İncelenmesi. *Politik Psikoloji Dergisi*, 5(1), 89-123.

dokümantasyon taraması yoluyla hem teorik hem de uygulamaya yönelik akademik kaynaklar analiz edilmiştir. Elde edilen bulgular, kamu yönetimi yaklaşımlarının yalnızca teknik reformlara dayalı olmadığını; aynı zamanda ideolojik yönelimler, vatandaş-devlet ilişkileri ve toplumsal beklentilerle şekillendiğini ortaya koymaktadır. Her yaklaşım, kamu hizmetinin niteliğini ve kamu görevlilerinin rolünü farklı biçimlerde tanımlamakta; bu da uygulamada önemli sonuçlar doğurmaktadır. Sonuç olarak, kamu yönetimi düşüncesinin tarihsel gelişimi, yönetsel paradigmalardan evrimini anlamak açısından kritik bir öneme sahiptir. Yönetim modelleri arasındaki farkların net bir biçimde ortaya konması, hem akademik literatürdeki kavramsal karmaşayı azaltmakta hem de uygulayıcılar için yol gösterici bir bakış açısı sunmaktadır.

Anahtar Kelimeler: Kamu Yönetimi Yaklaşımları, Geleneksel Kamu Yönetimi, Yeni Kamu Yönetimi, Yeni Kamu İşletmeciliği, Yeni Kamu Hizmeti, Yeni Kamu Yönetişimi.

FROM TRADITIONAL PUBLIC ADMINISTRATION TO NEW PUBLIC GOVERNANCE: A COMPARATIVE STUDY OF PUBLIC ADMINISTRATION APPROACHES

Abstract: *Public administration approaches have undergone continuous transformation throughout history under the influence of social, political, and economic dynamics. In particular, processes such as industrialization, globalization, and democratization have significantly changed the form and functioning of public administration. The traditional model of public administration, built on principles such as centralization, hierarchy, and legal-rational authority, remained dominant for many years. However, the growing demand for public services and increasing emphasis on effectiveness, transparency, and accountability in the late 20th century led to the emergence of alternative administrative paradigms, including New Public Administration (NPA), New Public Management (NPM), New Public Service (NPS), and New Public Governance (NPG). This article aims to comparatively analyze these approaches within a historical and theoretical framework. Special emphasis is placed on clarifying the conceptual confusion between NPA and NPM, which is frequently encountered in the literature. The study adopts a qualitative research design and utilizes document analysis to examine both theoretical and applied academic sources. The findings indicate that public administration approaches are shaped not only by technical reforms but also by ideological orientations, citizen-state relations, and societal expectations. Each model defines the nature of public service and the role of public officials differently, leading to varying practical implications. Ultimately, understanding the historical evolution of*

public administration thought is essential for grasping the paradigmatic shifts in governance. Clearly distinguishing the differences among models contributes both to academic clarity and to guiding practitioners.

Keywords: *Public Administration Approaches, Traditional Public Administration, New Public Administration, New Public Management, New Public Service, New Public Governance.*

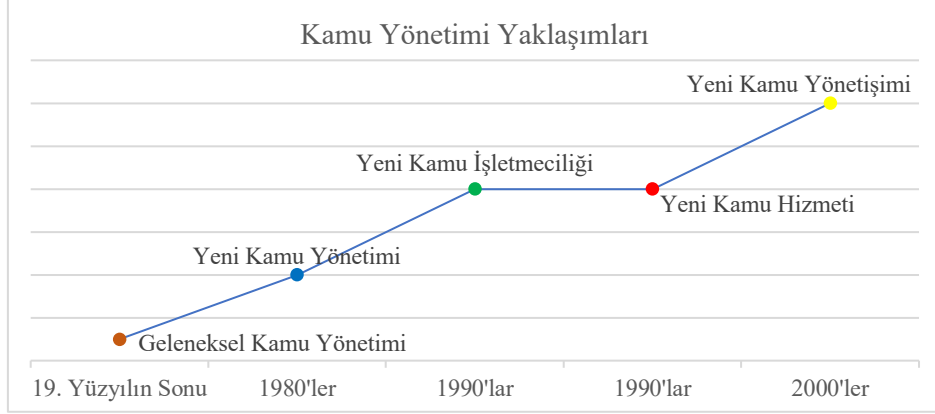
GİRİŞ

Kamu yönetimi, toplumsal ihtiyaçların karşılanması, kamu hizmetlerinin düzenlenmesi ve sosyal refahın sağlanması gibi işlevleriyle toplumların temel yapı taşlarından biridir. Toplumların ekonomik, siyasal ve sosyal yapılarındaki değişimlere paralel olarak kamu yönetimi yaklaşımları da sürekli evrim geçirmiştir. Bu evrim sürecinde geleneksel kamu yönetiminden başlayarak yeni kamu yönetimi, yeni kamu işletmeciliği, yeni kamu hizmeti ve yeni kamu yönetimi gibi bir dizi yaklaşım, farklı dönemlerin ihtiyaçlarına cevap vermek amacıyla ortaya çıkmıştır. Her bir yaklaşım, kamu yönetiminin teorik ve pratik çerçevesini yeniden tanımlamış, eleştirilere hedef olmuş ve kamu yönetimi uygulamalarında kendine yer bulmuştur.

Yaklaşımlar birbiri ardına gelişmiş özellikle geleneksel kamu yönetiminin ardından çıkan yaklaşımların isimlerinde ‘yeni’ sıfatı yer almıştır. Bu nedenle geleneksel kamu yönetimi yaklaşımdan sonra ortaya çıkan birçok ‘yeni’ yaklaşımda isim karışıkları meydana gelmektedir. Çalışmanın ileriki aşamalarında da rehber olması ve okuyucuların ortaya çıkış süreçlerini daha iyi görebilmeleri adına Şekil 1 oluşturulmuştur. Şekil 1’ de kamu yönetimi yaklaşımlarının ortaya çıkış tarihleri ve birbiri ardına sıralanışları yer almaktadır.

Ele alınan yaklaşımlardan ilki geleneksel kamu yönetimidir. Aynı zamanda alanında kamu yönetimine dair ortaya koyulan başat düşünceler bu yaklaşım çerçevesinde işlenmiştir. Dolayısıyla çalışmada geleneksel kamu yönetimi bölümünün diğer bölümlere nazaran daha fazla üzerinde durulmuştur. Geleneksel kamu yönetimi, Max Weber’in ideal tip bürokrasi modeli etrafında şekillenmiş ve uzun bir süre kamu yönetimine yön vermiştir. 1980’lerde neoliberal politikaların etkisiyle yeni kamu yönetimi (YKY) yaklaşımı doğmuş ve piyasa mekanizmalarının kamu yönetimine entegrasyonu fikrini savunmuştur. Aynı dönemde gelişen yeni kamu işletmeciliği (YKİ) anlayışı ise özel sektör odaklı yönetim araçlarını kamu yönetimine daha sistematik bir biçimde uygulamayı hedeflemiştir. Bu iki yaklaşımın benzerlikleri, bazı akademik ve uygulayıcı çevrelerde karışıklıklara yol açmış ve bu modellerin

sıklıkla birbirinin yerine kullanıldığı görülmüştür. Ancak bu durum, önemli teorik ve pratik farklılıkların gözden kaçırılmasına neden olmaktadır. Örneğin, YKY daha genel bir reform yaklaşımı iken, YKİ kamu yönetimini işletme mantığıyla dönüştürmeyi önceliklendiren daha spesifik bir modeldir.

Şekil 1. Kamu Yönetimi Yaklaşımları

Kaynak: Yazar Tarafından Oluşturulmuştur.

1990'larda ortaya çıkan yeni kamu hizmeti ise piyasa odaklı modellerin toplumsal eşitlik ve kamu yararını ihmal ettiği eleştirisinden beslenmiştir. 21. yüzyılın başlarında gelişen yeni kamu yönetimine bakıldığında küreselleşme ve karmaşık toplumsal sorunlara çözüm üretme amacıyla devlet, özel sektör ve sivil toplum kuruluşlarının iş birliğini temel almıştır. Her bir yaklaşımın farklı toplumsal, ekonomik ve siyasal koşullara yanıt olarak geliştirilmiş olması, bu modellerin bir arada değerlendirilmesini hem zorunlu hem de faydalı kılmaktadır.

Çalışmanın özgün katkısı; farklı dönemlerde ve bağlamlarda ortaya çıkan kamu yönetimi modellerinin, teorik çerçeveden pratik uygulamaya kadar geniş bir perspektifle karşılaştırılması ve bu karşılaştırmanın güncel yönetim sorunları ışığında yeniden değerlendirilmesidir. Özellikle yeni kamu yönetimi ile yeni kamu işletmeciliği arasındaki kavramsal ayrımlar ve diğer modern yaklaşımlar arasındaki benzerlik-farklılık ilişkileri, hem literatürdeki kavramsal karmaşaya açıklık getirmeyi hem de alan yazına analitik bir bakış sunmayı hedeflemektedir. Böylece, çalışma; mevcut yönetim teorilerinin karşılaştırmalı bir değerlendirmesini yaparak, gelecekteki araştırmalar için de yol gösterici bir temel oluşturmayı amaçlamaktadır.

I. GELENEKSEL KAMU YÖNETİMİ YAKLAŞIMI

Literatürde klasik kamu yönetimi yaklaşımı olarak da yer alan (Tozlu, 2017: 333) geleneksel kamu yönetimi yaklaşımı (GKY) 19. yüzyılın ikinci yarısından başlayarak 20. yüzyılın sonlarına kadar geçen zaman aralığında kamu yönetimine hâkim olan paradigmayı ifade eden unsurun adıdır (Demir, 2014: 154). Bu yönetim anlayışında; kamu yararı, verimlilik, görev tanımları, hiyerarşik yapı, yönetsel sorumluluk, denetim ve elde edilen sonuçlar önem taşımaktadır (Genç, 2010: 148). Geleneksel kamu yönetimi, devletin otoritesini merkezileştiren, karar alma süreçlerini üst düzey yöneticilerde toplayan ve hiyerarşik bir yapı içinde işleyen bir model sunmaktadır. Bu model, aynı zamanda yazılı kurallara bağlılığı ve uzmanlaşmayı ön planda tutarak kamu hizmetlerini keyfiliğe karşı korumayı amaçlamaktadır (Gülden, 2019: 6). GKY'nin fikri temelleri büyük ölçüde Max Weber, Henri Fayol, Woodrow Wilson, Frederick Taylor ve Gulick ve Urwick ile atılmış ve geliştirilmiştir (Lynn, 2001: 147-149).

I.A. MAX WEBER'İN BÜROKRATİK YÖNETİM MODELİ

Max Weber'in 'ideal tip bürokrasi'si kamu yönetimi örgütlenmesi açısından mihenk taşı olarak kabul edilmektedir (Fry ve Nigro, 1996: 38-39). Weber, bürokrasiyi bir örgütlenme ve yönetim modeli olarak incelemiştir. Ona göre, sanayileşmenin etkisiyle geleneksel toplumların idari yapıları yetersiz hale gelmiş, bu süreçte geleneklerin ve karizmatik liderlerin etkisi giderek azalırken, yasal ve rasyonel prensipler ön plana çıkmıştır. Bu dönüşüm, eski idari yapılar yerine "bürokrasi" olarak adlandırılan modern bir örgütlenme modelinin ortaya çıkmasına zemin hazırlamıştır (Baransel, 1979: 166). Weber'e göre bürokrasi, kamu hizmetlerinin etkin bir şekilde yürütülmesi için en rasyonel yönetim biçimidir. Ona göre ideal tip bürokrasinin özellikleri şunlardır: (Öztürk, 2003: 7-8; Özer vd., 2015: 151-153; Öztaş, 2015: 151-154; Çevik, 2010a.: 5556; Eryılmaz, 2013: 60-64)

- 1) Yasalarla Düzenlenmiş Yetki Alanı,
- 2) Otorite-Hiyerarşi,
- 3) Yönetimin Yazılı Belgelere Dayanması,
- 4) Uzmanlaşma,
- 5) Gayrişahsilik,
- 6) Kariyer Yapısı,
- 7) Kurallar Sistemi,

8) Kamu ve Özel Hayatın Ayırışması'dır.

Yasal-rasyonel bürokrasi modelinin temel özelliklerinden biri, memurluğun bir meslek olarak kurumsallaştırılmasıdır. Bu modelde, yazılı kurallar aracılığıyla memurluğa giriş, terfi ve görevden ayrılma süreçleri detaylı bir şekilde düzenlenmiştir. Ayrıca, memurların ekonomik hakları da belirli yasal çerçevelerle güvence altına alınmıştır. Bununla birlikte belki de en önemli değişiklik, memurların kendilerini atayan otoriteye körü körüne bağlı kişiler olmaktan çıkarılmasıdır. Bunun yerine memurların sorumlulukları, üstlendikleri görevlerin gerektirdiği işlevlerle sınırlandırılmıştır. Max Weber'e göre ideal bürokrasi, diğer yönetim modellerine göre çeşitli üstünlükler taşımaktadır. Bu üstünlükler; hızlı ve doğru karar alma, süreklilik sağlama, kesinlik ve düzenlilik, belgelere dayalı bilgi kullanımı, uyum, bağımsızlık, çatışmaların en aza indirilmesi ve hem maddi hem beşerî maliyetlerin düşürülmesi olarak sıralanabilir. Ayrıca, görevlerin alanında uzman kişiler tarafından yerine getirilmesi ve iş süreçlerinin nesnel ölçütlere dayanarak yürütülmesi, bu modelin öne çıkan diğer özelliklerindedir (Weber, 1998: 307-310). Bu yapı, kişisel tercihlerden bağımsız, öngörülebilir kurallar çerçevesinde işlemekte ve akılcı bir yönetim anlayışı sunmaktadır (Akçakaya, 2016: 286).

I.B. HENRİ FAYOL'UN YÖNETİMİN İLKELERİ VE FONKSİYONEL YÖNETİM YAKLAŞIMI

Henri Fayol, yönetim biliminin temel taşlarını atan isimlerden biri olarak, 'Yönetim Süreci Yaklaşımı'nı geliştirmiş ve yönetimi bir disiplin olarak sistematikleştirmiştir. 1916 yılında yayımladığı "Genel ve Endüstriyel Yönetim" adlı eseri, yönetime dair kapsamlı bir teorik çerçeve sunarak, yönetim faaliyetlerini işlevsel bir şekilde ele almıştır. Bu eseri yazarken 28 yıllık yöneticilik tecrübelerinden ve gözlemlerinden ilham almıştır (Karaboğa ve Zehir, 2020: 55). Fayol'un teorisi, yönetim süreçlerini bilimsel bir yaklaşımla açıklayarak, evrensel bir sistem önerisi getirmiştir. Fayol'un geliştirdiği 14 yönetim ilkesi, organizasyonların düzenli ve etkili bir şekilde faaliyet göstermesini sağlayacak kuralları belirlemektedir. Bu ilkeler, organizasyonel yapıların yönetim süreçlerini optimize etmek ve çalışanlar arasındaki uyumu sağlamak için rehber niteliğindedir.

Henri Fayol, yönetimi bir süreç olarak ele almış ve bu süreci beş temel fonksiyonla açıklamıştır. Bu fonksiyonlar, yönetim faaliyetlerini düzenli ve planlı bir şekilde gerçekleştirmek için bir yol haritası sunmaktadır. Fonksiyonlar, organizasyonların her seviyesinde uygulanabilir ve tüm yönetim süreçlerini kapsamaktadır. Fayol, yönetimin bir bilim olduğunu savunarak bu fonksiyonların eğitim yoluyla öğretilbileceğini ileri sürmüştür.

Aşağıda yer alan Tablo 1 'de Fayol'un yönetimin on dört ilkesi ve yönetimin beş temel fonksiyonu yer almaktadır (Fayol, 2005: 53-135).

Tablo 1: Fayol'un Yönetim İlkeleri ve Yönetimin Fonksiyonları

	İlkeler	Açıklamaları
YÖNETİMİN ON DÖRT İLKESİ	İş Bölümü	Görevlerin uzmanlık alanlarına göre bölünmesi, verimliliği ve uzmanlaşmayı artırır. Bu ilke, her çalışanın belirli bir alanda odaklanarak daha etkili çalışmasını sağlar.
	Otorite ve Sorumluluk	Yöneticilerin otoriteyi kullanırken sorumluluk almaları gerektiğini savunur. Fayol, yetki ve sorumluluk arasında bir denge kurulmasını önerir
	Disiplin	İşyerinde düzeni sağlamak için kurallara uyulması ve çalışanların görevlerini yerine getirmesi önemlidir. Fayol, disiplinin bir organizasyonun temel taşı olduğunu belirtmiştir.
	Komuta Birliği	Çalışanların yalnızca bir yöneticiden emir alması gerektiğini ifade eder. Bu ilke, yönetimde karmaşayı önler ve organizasyon içi koordinasyonu artırır.
	Yürütme Birliği	Aynı hedefe yönelik faaliyetlerin bir bütünlük içinde yürütülmesi gerektiğini savunur. Bu, organizasyonun amaçlarına daha hızlı ulaşmasını sağlar.
	Genel Çıkarların Özel Çıkarlardan Üstünlüğü	Organizasyonun çıkarları bireysel çıkarların üzerinde tutulmalıdır.
	Personel Ücretleri	Çalışanların emeği adil bir şekilde ödüllendirilmelidir. Bu hem çalışan motivasyonunu artırır hem de iş yerindeki huzuru sağlar.
	Merkeziyetçilik	Karar alma süreçlerinin merkezileşme derecesi, organizasyonun yapısına ve ihtiyaçlarına göre belirlenmelidir.
	Hiyerarşi	Emir-komuta zincirinin açık bir şekilde tanımlanmasının organizasyonel düzeni koruduğunu vurgulanır.

	Düzen	Hem insan hem de materyal kaynakların doğru yerde ve zamanda kullanılması gerektiğini ifade eder.
	Eşitlik	Çalışanlara adil ve tarafsız davranılması, organizasyon içinde güven duygusunu artırır.
	Personelin Devamlılığı	Fayol, organizasyonun uzun vadeli başarısı için çalışanların devamlılığını sağlamanın önemini vurgular.
	Girişimcilik:	Fayol, çalışanların yaratıcı çözümler üretmesini ve organizasyonun büyümesine katkıda bulunmasını teşvik eder.
	Birlik ve Beraberlik	Çalışanlar arasında iş birliği ve uyumu destekleyen bir yönetim anlayışını ifade eder.
Yönetimin Beş Temel Fonksiyonu	Planlama	Organizasyonun amaçlarını belirlemek ve bu amaçlara ulaşmak için stratejik bir yol haritası oluşturmaktır. Planlama, tüm yönetim sürecinin temelini oluşturur.
	Örgütlenme	İnsan, finans ve diğer kaynakların düzenlenmesi ve organizasyonun işleyişine uygun bir yapı kurulmasıdır. Fayol, örgütlemenin yöneticilerin görevlerini kolaylaştırdığını savunmuştur.
	Yönelme	Çalışanların yönlendirilmesi, motive edilmesi ve liderlik edilmesi sürecidir. Fayol, bu fonksiyonun çalışanların performansını artırmada kritik bir rol oynadığını belirtmiştir.
	Koordinasyon	Organizasyon içindeki tüm faaliyetlerin bir uyum içinde yürütülmesi, kaynakların etkin kullanımını sağlar. Fayol, koordinasyonun örgütsel hedeflere ulaşmadaki önemini vurgular.
	Kontrol	Faaliyetlerin planlara uygun olarak yürütülüp yürütülmediğinin denetlenmesi ve sapmaların düzeltilmesi sürecidir. Fayol, kontrolün organizasyonun başarı düzeyini artıran bir mekanizma olduğunu ifade etmiştir.

Kaynak: Yazar Tarafından Oluşturulmuştur.

Fayol, yönetimin yalnızca bir beceri değil, sistematik olarak öğrenilip uygulanabilecek bir disiplin olduğunu savunmuştur. Yönetimin tüm organizasyonlarda ortak kurallar ve işlevler üzerine kurulu olduğuna inanmıştır. Yönetimin evrensel olduğunu ifade eden Fayol, özel sektör ve kamu yönetimi arasında bir ayırım yapmaksızın yönetim ilkelerinin her iki alanda da uygulanabileceğini savunmuştur (Çevik, 2010b: 61). Fayol'un beş fonksiyonu daha sonra Gullick ve Urwik tarafından çalışılarak yediye çıkarılmıştır.

I.C. WOODROW WILSON İLE KAMU YÖNETİMİNİN DİSİPLİNLEŞMESİ

Amerikan başkanlarından ve aynı zamanda bilim adamı olan Woodrow Wilson (1856-1924), geleneksel kamu yönetiminin bir diğer önemli teorisyenidir. 1887 yılında yayımladığı "The Study of Administration" adlı makalesinde, Wilson, kamu yönetiminin siyaset bilimi ile ayrı bir disiplin olarak ele alınması gerektiğini savunmuştur (Wilson, 1887: 209-220). Wilson (2016: 12), "*idari meseleler siyasi meseleler değildir*" diyerek, yönetim ile siyasetin birbirinden bağımsız ve farklı alanlar olduğunu vurgulamıştır. Ona göre, siyaset ve yönetim ayrı işlevlere sahiptir ve birbiriyle karıştırılmamalıdır. Siyaset karar alma sürecini temsil ederken, kamu yönetimi alınan kararların uygulanmasından sorumlu olmalıdır. Öz itibarıyla siyasetçiler karar alırken, yöneticiler bu kararı uygularlar. Bu nedenle her ikisi ayrı alanı temsil eder. Wilson, siyaseti geniş kapsamlı ve evrensel meselelerle ilgilenen bir devlet faaliyeti olarak tanımlarken, idareyi ise daha dar kapsamlı, bireysel ve teknik konularla ilgilenen bir alan olarak görmüştür (Wilson, 2018: 65). Bu anlayış doğrultusunda, siyaseti devlet adamlarının sorumluluğundaki bir alan olarak kabul ederken, idareyi teknik uzmanlık gerektiren ve memurların görev yaptığı bir alan olarak tanımlamaktadır. Bu yaklaşım, kamu yönetiminin tarafsız bir şekilde faaliyet göstermesini sağlamak amacıyla geliştirilmiştir.

I.D. FREDERICK TAYLOR'IN BİLİMSEL YÖNETİM YAKLAŞIMI

Geleneksel kamu yönetimi anlayışının şekillenmesinde önemli bir etkisi olan Frederick Taylor, 1911 yılında yayımladığı 'Bilimsel Yönetimin Temel İlkeleri' adlı çalışmasında yönetim süreçlerine dair farklı bir yaklaşım sunmuştur. Bu eserinde Taylor, özel sektör işletmelerinin işleyişini ele almış ve özellikle örgütlerin alt kademelerinde çalışan personelin verimliliği üzerine yoğunlaşmıştır. İş süreçlerini zaman ve hareket açısından analiz ederek, işlerin ne kadar sürede tamamlanması gerektiğini belirlemiş ve bu analizlere dayanarak işçi ücretlendirme yöntemleri geliştirmiştir (Eryılmaz & Biricikoğlu, 2011: 14).

Taylor, yaptığı incelemeler sonucunda, çalışanların bilimsel yöntemlerle iş geliştirme yetkinliklerinin sınırlı olduğunu savunmuş ve bu nedenle iş gücünün daha sistematik ve mekanik bir düzene oturtulması gerektiğini öne sürmüştür (Aksu, 2012: 7-8). Ona göre, verimsizlikle mücadelede başarının anahtarı, bireylerin yeteneklerine bel bağlamak yerine, bilimsel prensiplere dayanan sistematik bir yönetim yapısı oluşturmaktır. Taylor, en iyi yönetim biçimini, kurallar ve bilimsel yöntemlerle yapılandırılmış bir sistem olarak tanımlamıştır (Kerman, 2016: 240).

Taylor'un bilimsel yönetim anlayışı, eski yönetim uygulamalarının sistematik bir şekilde analiz edilip organize edilmesiyle ortaya çıkan bilgiyi bir bilim dalı haline getirmeyi hedeflemiştir. Bu yaklaşımda tesadüfi yöntemler yerine bilimsel doğrulara, düzensizlik yerine uyum ve iş birliğine, sınırlı üretim yerine maksimum üretime odaklanılmıştır. Ayrıca, çalışanların verimliliğini artırmak ve hedeflenen üretim düzeyine ulaşmak için ekonomik teşvikler, özellikle "parça başına ücret" gibi ödül sistemleri önerilmiştir. Taylor, bu yöntemlerin her çalışanın verimliliğini ve refahını artırmada etkili olduğunu ifade etmiştir (Kerman, 2016: 240). Taylor, örgütlerde iş bölümü, hiyerarşi, yardımlaşma, uzmanlaşma, profesyonelleşme ve ücret teşvikleri gibi yöntemler uygulayarak, işlerin standart sürelerinden daha kısa bir zamanda ve daha az çabayla tamamlanmasını hedeflemiştir. Bu yaklaşımın amacı, maksimum iş verimliliği sağlamaktır (Görmüş, 2001: 86). Taylor'un özel sektörde üretim verimliliğini artırmaya yönelik olarak geliştirdiği bu ilkeler, geleneksel kamu yönetimi anlayışını da etkilemiştir. Kamu yönetiminde örgüt yapılarının şekillendirilmesinde; iş bölümü, uzmanlaşma ve hiyerarşi gibi bilimsel yönetim prensiplerinden yararlanılmış ve böylece daha etkili ve verimli yönetim modelleri oluşturulmaya çalışılmıştır.

I.E. GULLICK VE URWICK YÖNETİMİN İLKELERİ

Luther Gulick ve Lyndall Urwick, geleneksel kamu yönetiminin şekillenmesinde önemli katkılar sağlayan teorisyenler arasındadır. Her iki isim de özellikle yönetim süreçlerini bilimsel bir çerçeveye oturtma çabalarıyla tanınmıştır. Geleneksel kamu yönetimi anlayışında iş bölümüne, hiyerarşiye ve düzenli yönetime büyük önem veren bu düşünürler, kamu yönetimini bir bilim olarak ele almış ve uygulamalarını sistematik hale getirmek için teorik araçlar geliştirmiştir. Gulick ve Urwick'in en önemli katkılarından biri, 1937'de ortaya attıkları POSDCORB kavramıdır (Gulick, 1937: 128). 1937 yılında Gulick ve Urwick'in editörlüğünde "Papers on the Science of Administration" adlı eserde Gulick'in Fayol'dan ilham aldığını belirtmiştir (Soysal ve Uzan, 2023: 390). Bu model, yönetim süreçlerini yedi temel işlev üzerinden tanımlayarak (Planlama, Örgütlenme, Personel Yönetimi, Yönlendirme, Koordinasyon, Raporlama ve Bütçeleme) kamu yönetiminin temel işlevlerini net bir şekilde ortaya

koymuştur. POSDCORB, kamu yönetimindeki hiyerarşi ve iş bölümü ilkelerini güçlendirmiş ve yöneticilerin görevlerini daha etkin bir şekilde yerine getirmesine olanak sağlamıştır. Bu kavram, aynı zamanda geleneksel kamu yönetiminin düzen ve nesnellik odaklı yapısını teorik olarak desteklemiştir. Gulick, Max Weber'in bürokrasi modeline bağlı kalarak, yönetim süreçlerini daha işlevsel hale getirmek için bir çerçeve oluşturmayı amaçlamıştır. Bu bağlamda, yönetimde uzmanlaşmanın önemini vurgulamış ve büyük ölçekli kamu organizasyonlarında etkinliği artıracak yöntemler önermiştir. Urwick ise yönetim bilimine yaptığı katkılarla, kamu yönetimini disiplinli ve sistematik bir yapı içinde ele almıştır. Yönetim süreçlerini analiz ederek, her bir işlevin organizasyon içerisindeki rolünü ve önemini açıklamıştır.

GKY, zaman içerisinde bazı eleştirilere maruz kalmıştır. Modelin aşırı bürokratik ve hantal yapısı eleştiri alan yönlerinden biridir. Weber'in "ideal tip bürokrasi" modeli, düzenli ve sistematiklik sağlama amacı gütsede bu modelin katılığı ve değişime karşı direnç gösterme yönünde verimsizliğe yol açmıştır (Eryılmaz, 2011: 209). Ayrıca aşırı ilerici yapı, karar alma süreçlerini yavaşlatmış ve kırtasiyecilik gibi gelişmelere neden olmuştur (Kartal, 2006: 28). GKY'nin bu yönü, vatandaş odaklı bir yönetim anlayışını benimsememesine ve hizmet sunumunda yetersizliklere yol açmış, diğer taraftan kamu yönetiminde daha esnek yaklaşımların geliştirilmesine zemin hazırlamıştır.

I.F. BÖLÜM DEĞERLENDİRMESİ

Geleneksel kamu yönetimi yaklaşımı, dönemin merkezîyetçi ve güvenlik odaklı siyasal atmosferinin bir ürünü olarak şekillenmiştir. Bu yaklaşımın en belirgin etkisi, karar alma süreçlerinde etkinlik ve toplumsal düzenin korunması olsa da aynı mekanizmalar bürokratik hantallık ve esnekliğin kaybı gibi kalıcı sorunlara zemin hazırlamıştır. Özellikle Türkiye gibi siyasal rejim değişimlerinin, hızlı kentleşmenin ve çeşitlenen toplumsal taleplerin yaşandığı ülkelerde, geleneksel modelin aşırı kuralcılığı, vatandaşların yönetime katılımını sınırlandırmış; kamu hizmetlerinde statik ve reaktif bir yönetim anlayışının yerleşmesine yol açmıştır. Örneğin, 1930-1980 döneminde Türkiye'de belediyeler, merkezi otoritenin gölgesinde, yerel düzeyde inisiyatif geliştirmekte zorlanmıştır (Oktay, 2020, s.175-179). Diğer taraftan, Weberyen bürokrasinin getirdiği nesnellik ve liyakat ilkesi, günümüzde bile birçok kamu kurumunda adil yönetim açısından referans noktası olmayı sürdürmektedir. Ancak, günümüzün karmaşık toplumsal yapısı, değişim temposu ve vatandaş beklentileri dikkate alındığında, klasik modelin mekanik yapısı çoğu zaman yetersiz kalmakta; bu nedenle modern kamu yönetimi reformları esneklik, katılımcılık ve şeffaflık gibi yeni ilkeleri öne çıkarmaktadır. Sonuç olarak, geleneksel kamu yönetimi modeli tarihsel bir zorunluluk olarak doğmuş; ancak bugünün dinamik, çok aktörlü ve katılımcı kamu yönetimi gereksinimleri karşısında dönüşme ihtiyacı duymuştur.

II. YENİ KAMU YÖNETİMİ YAKLAŞIMI (YKY) NEW PUBLIC ADMINISTRATION (NPA)

1980'lerde ortaya çıkan ve 1990'larda gelişim gösteren YKY, geleneksel yönetim düşüncesine alternatif olarak, yönetsel ve ekonomik sistemin işleyişini ve yapısını yorumlayan ve yönlendiren bir yönetim anlayışıdır (Aydın, 2016: 207). Bu yaklaşımın ortaya çıkışını hazırlayan süreç, 1960'lı yıllarda Amerika Birleşik Devletleri'nde yaşanan sosyal, ekonomik ve politik dalgalanmalarla yakından ilişkilidir. Bu dönemde, sivil haklar hareketleri, Vietnam Savaşı, ekonomik durgunluk ve toplumsal eşitsizliklerin artması, devlet ve kamu kurumlarına duyulan güvenin azalmasına yol açmıştır. Kamu yönetiminin bu sorunlara çözüm bulamadığına dair algı hem akademik çevrelerde hem de kamu politikası düzeyinde derin eleştirilere neden olmuştur. Ortaya çıkmasına neden olan bir diğer faktör, geleneksel kamu yönetimine dair gelişen eleştirilerdir. Geleneksel kamu yönetimi yaklaşımının merkezîyetçi yapısı, hiyerarşik örgütlenme biçimi ve katı kurallarıyla, hızla değişen toplumsal ve ekonomik koşullara ayak uydurmakta zorlanmaya başlaması, kamu yönetiminde verimliliğin ve hesap verebilirliğin azalması, vatandaşların kamu hizmetlerinden duyduğu memnuniyetsizlik gibi sorunlar, reform çağrılarını güçlendirmiştir. Böyle bir atmosferde, kamu yönetimi anlayışında radikal bir dönüşüm ihtiyacı doğmuş ve bu dönüşümün ilk adımları Waldo'nun önderliğinde Minnowbrook Konferansları ile atılmıştır. Bu konferanslar bir sonraki başlıkla detaylı bir şekilde anlatılmıştır. Netice itibarıyla YKY; verimlilik, etkinlik, hesap verebilirlik ve vatandaş odaklılık gibi ilkelere dayanan bir paradigma değişimi olarak kendini göstermiştir.

YKY anlayışı, kamu hizmetlerini yerelleştirme ve şirketleşme temelinde yeniden yapılandırmayı, aynı zamanda hizmet sunumunda piyasa veya yarı piyasa odaklı bir yaklaşımı benimsemeyi amaçlayan bir yönetim modelidir (Demirel, 2015: 140). Bu model, devletin toplum içindeki rolünü yeniden şekillendirerek, hükümet, piyasa, vatandaş ve bürokrasi arasındaki ilişkileri yeniden tanımlamayı hedeflemektedir (Çamur ve Aydın, 2022: 149). Devletin geleneksel görev alanlarına çekilerek daha etkin ve verimli bir yapıya kavuşmasını önceliklendiren bu anlayış, aynı zamanda vatandaşların kamu yönetimi süreçlerine katılımını güçlendirmeyi ve yönetim karşısındaki pozisyonlarını geliştirmeyi amaçlamaktadır (Eryılmaz, 2015: 44). Birçok yönetsel ve yapısal değişimi içeren yeni kamu yönetimi yaklaşımı, devletin tüm toplumsal alanlarda yeniden şekillenmesini ifade eder. Bu yeni yönetim yaklaşımı, özelleştirme yoluyla devletin yükünü hafifletmiş ve geleneksel, hiyerarşik, katı kamu yönetimi modelinin yerine piyasaya dayalı, esnek bir örgütlenme modeline dayanan bir kamu yönetimi anlayışını benimsemiştir

(Tunç, 2015: 192; Tarhan ve Ezici, 2011: 16). Yaklaşım, David Osborne, Ted Gaebler, Christopher Hood ve George Frederickson gibi önde gelen akademisyenlerin çalışmalarıyla şekillenmiştir.

Osborne ve Gaebler, “Reinventing Government” adlı eserlerinde, kamu yönetiminin daha esnek, girişimci ve sonuç odaklı bir yapıya dönüşmesi gerektiğini savunmuşlardır. Onlara göre, devlet, kaynakların dağıtımında düzenleyici bir rol üstlenmeli, hizmet sunumunu ise piyasa mekanizmalarına bırakmalıdır. Christopher Hood’a (1991: 3) göre, YKY anlayışı, yeni bir düşünce akımı olarak içinde farklı hedefler barındıran önemli bir yaklaşımdır. Bu anlayışın temel hedefleri arasında kamu harcamalarını ve personel alımlarını azaltarak yönetimin büyüme hızını yavaşlatmak ya da büyümeyi tersine çevirmek, yerelleşmeye öncelik vermek, özelleştirme ve yarı özelleştirme yöntemleriyle kamu yönetiminin faaliyet alanını daraltmak, kamu hizmetlerinin üretimi ve dağıtımında bilgi teknolojilerinden yararlanmak ve karar süreçleri, politika tasarımları ile uluslararası iş birliklerini kapsayan yeni bir gündem oluşturmak yer almaktadır. George Frederickson ise YKY’nin sosyal adalet boyutuna dikkat çekerek, kamu hizmetlerinin sadece verimli değil, aynı zamanda toplumsal eşitliği sağlayacak şekilde sunulması gerektiğini savunmuştur. Frederickson’a göre, YKY’nin ‘yeni’liği, mevcut sorunlara farklı bir bakış açısıyla yaklaşarak, bu sorunları çözmek için yenilikçi yöntemler geliştirmesindedir (Frederickson, 1997: 820) Bu nedenle YKY, yalnızca teknik bir reform hareketi değil, aynı zamanda toplumsal bir dönüşüm aracı olarak da değerlendirilebilir.

Kamu yönetiminde yaşanan bu dönüşüm, bir paradigma değişikliği olarak nitelendirilmektedir. Bu değişimin temel ilkeleri arasında, hiyerarşik bürokrasi yerine piyasa odaklı bir yaklaşım benimsenmesi, müşterilere karşı sorumluluğun öncelikli hale getirilmesi, süreçlerden çok sonuçlara odaklanma, sorumluluktan kaçınmak yerine sorumluluk üstlenme, kamu yönetimi yerine işletme yönetimi uygulamalarına ağırlık verme, etkinlik, verimlilik ve ekonomikliğe yoğunlaşma bulunmaktadır (Ömürgönülşen, 1997: 531). Ayrıca, yerel taleplerin hızlı ve etkili bir şekilde karşılanmasını sağlamak amacıyla âdem-i merkeziyet ilkesini esas alarak yerel aktörlerin yönetimde daha etkin bir rol üstlenmesini destekleyen demokratik bir anlayış öne çıkmaktadır (Çevikbaş, 2012: 11). Ancak yeni kamu yönetimi yaklaşımı da zaman içerisinde birçok eleştiriye maruz kalmıştır.

YKY’ye yöneltilen eleştirilerin başında, piyasa odaklı yaklaşımların kamu hizmetlerinin toplumsal eşitlik boyutunu göz ardı edebileceği endişesi bulunmaktadır. Eleştirilenler, kamu hizmetlerinin piyasa mekanizmalarına bırakılmasının, dezavantajlı grupların ihtiyaçlarını karşılamada yetersiz kalabileceğini ve toplumsal eşitsizlikleri artırabileceğini savunmaktadır. Ayrıca, vatandaşların “müşteri” olarak görülmesi, kamu hizmetlerinin bir meta haline

gelmesine ve kamu yararının zayıflamasına yol açabileceği şeklinde eleştirilmektedir. YKY'nin kısa vadeli ekonomik hedeflere odaklandığı, ancak uzun vadeli sosyal sonuçları göz ardı ettiği de sıkça dile getirilen bir başka eleştiridir. K. G. Denhardt'a (1997b: 1095-1097) göre, YKY, demokratik hedefli fakat subjektif ve bürokrat temelli etik anlayışında ciddi eksiklikler ve iç çekişmeler mevcuttur. Öte yandan kamu görevlilerine dair ifade edilen etik ilke veya kuralların uygulamadaki değeri ve kullanışlığı zayıftır. Robert B. Denhardt (1977: 253) ise YKY'nin ABD'de kamu yönetimi alanında teori ve pratik arasında var olan uyumsuzluk sorununu çözümleyemediğini, önemli ve güncel problemlere uygulanabilir çözümler getiremediğini ifade etmektedir. Schorr (1985: 225-234) ise yeni kamu yönetimi hareketi entellüktüellikten uzak ve duygusal bir perspektifle eski görüş, düşünce ve fikirleri yeni bir kılıf içinde yeniden sunarak 'yeni' ön takısının içini doldurmaya çalışmaktadır.

II.A. MINNOWBROOK KONFERANSLARI

Minnowbrook I Konferansı, 1968 yılında Dwight Waldo'nun liderliğinde New York'taki Minnowbrook bölgesinde düzenlenmiştir (Bahçıvan, 2022: 223). Bu konferans, YKY'in doğuş etkinliği kabul edilmektedir (Özgür ve Cigeroğlu Öztepe, 2015: 103). Konferans esasında kamu yönetimi disiplininin genç akademisyenlerini bir araya getirerek klasik kamu yönetiminin sınırlarını ve eksikliklerini tartışmayı amaçlamıştır. Dönemin geleneksel kamu yönetimi akımlarına karşı çıkan bu gençler, kamu yönetimi disiplininin ve pratiğinin sorunlarını tartışmış ve her ikisine de yön verecek yeni bir çerçeve ile kavramlar üretmeye çalışmışlardır (Frederickson, 1997: 821). Waldo, bu konferansı düzenlerken, kamu yönetimi disiplininde yeni bir nesil yetiştirme ihtiyacına dikkat çekmiş ve geleneksel teorilerin artık modern toplumların karmaşık sorunlarına yanıt veremediğini ifade etmiştir. Konferansın temel vurguları arasında sosyal adalet, eşitlik, toplumsal sorumluluk ve kamu hizmetlerinin demokratik değerlerle uyumlu bir şekilde sunulması yer almıştır. Minnowbrook I, sadece Amerika Birleşik Devletleri'nin iç sorunlarına odaklanmamış, aynı zamanda kamu yönetiminin evrensel bir disiplin olarak nasıl şekillendirilebileceği konusunu da ele almıştır. Konferansta, kamu yönetiminin yalnızca verimlilik ve etkinlik gibi teknik hedeflerle sınırlı olmaması, aynı zamanda toplumsal adalet ve vatandaş katılımını da merkeze alması gerektiği fikri ön plana çıkmıştır. Bu yaklaşımlar, kamu yönetimi disiplininin hem akademik hem de uygulama alanında önemli bir paradigma değişikliğine uğramasına zemin hazırlamıştır.

Minnowbrook II Konferansı, 1988 yılında düzenlenmiş ve ilk konferansta ele alınan konuların, değişen dünya koşulları bağlamında nasıl ele alınması gerektiğine odaklanmıştır. Bu konferans, soğuk savaş sonrası dönemde, küreselleşme ve teknolojik gelişmelerin kamu yönetimi üzerindeki etkilerini

tartışmaya açmıştır. Kamu yönetiminde hesap verebilirlik, şeffaflık ve vatandaş odaklılık gibi kavramlar, bu konferansta daha da güçlendirilmiştir. Ayrıca, YKY'nin uygulamada karşılaştığı zorluklar ve eleştiriler de tartışılmıştır. Genel itibarıyla eşitlik, sosyal eşitlik, insan ilişkileri, demokrasi ile kamu yönetiminin uzlaştırılması, kamu yönetimi disiplini hakkındaki kaygılar 1988 konferansında ön planda olmuştur (Frederickson, 1989: 100).

Minnnowbrook III Konferansı ise 2008 yılında gerçekleşmiş ve bu kez küresel ölçekte katılımın artırıldığı bir platform sunmuştur. Toplam 13 ülkeden 200'e yakın akademisyen ve uygulayıcının katıldığı konferans iki aşamalıdır. İlk aşamada, son sekiz yıl içinde doktora eğitimlerini tamamlayanların çalışmaya katılması, ikinci aşamada ise her yaşta ve deneyimde akademisyen ve uygulayıcının konferansa katılması sağlanmıştır. Minnowbrook I ve II konferanslarına katılan en az 30 katılımcını ikinci aşamaya dahil edilmiştir (O'Leary vd., 2010: xiii). Küresel finans krizinin etkileri, dijitalleşmenin hız kazanması ve kamu-özel sektör iş birliği gibi konular, konferansın temel gündem maddeleri arasında yer almıştır. Bu konferans, YKY'nin ilkelerine sadık kalarak, disiplinin gelecekteki yönelimlerini belirlemeye çalışmıştır. Özellikle dijital kamu yönetimi, veri odaklı karar alma süreçleri ve vatandaş katılımının artırılmasına yönelik yaklaşımlar, bu konferansın ana temaları arasında yer almıştır.

II. B. BÖLÜM DEĞERLENDİRMESİ

Yeni Kamu Yönetimi yaklaşımı, kamu yönetiminde etkinlik, verimlilik ve hesap verebilirliğin artırılması amacıyla, piyasa mekanizmalarının ve özel sektör tekniklerinin kamusal alana taşınmasını öngörmüştür. Bu çerçevede, performans odaklı yönetim, stratejik planlama, müşteri memnuniyeti ve rekabet gibi ilkeler ön plana çıkmıştır. Ancak Türkiye örneğinde, bu yaklaşımın uygulanması sürecinde kurumsal kapasite, idari gelenek ve toplumsal beklentilerle ilgili ciddi uyum sorunları yaşanmıştır. Özellikle kamu hizmetlerinin “vatandaş” yerine “müşteri” olarak ele alınması, kamusal yarar ve sosyal adalet gibi temel değerlerin ikinci planda kalmasına yol açmış; bu durum, yönetim pratiklerinde amaç-araç dengesinin zaman zaman bozulmasına neden olmuştur. Ayrıca, performans kriterlerinin öne çıkarılması, kamu yöneticilerinin kısa vadeli hedeflere odaklanmasına ve uzun vadeli toplumsal faydanın göz ardı edilmesine zemin hazırlamıştır (Hood, 1991; Pollitt & Bouckaert, 2017). Türkiye’de 2000’li yıllarda gerçekleştirilen kamu yönetimi reformları, bürokrasinin modernleşmesine ve kaynak kullanımında etkinliğe katkı sağlamakla birlikte, yerleşik bürokratik kültür ile piyasa odaklı yaklaşımlar arasındaki gerilim, uygulamada beklenen dönüşümün sınırlı kalmasına neden olmuştur (Oktay, 2020, s.220-221). Sonuç olarak, yeni kamu yönetimi yaklaşımı kamusal yönetimde dinamizm ve yenilikçiliği artırmış;

ancak toplumsal sorumluluk, eşitlik ve kamu yararı ilkelerinin korunması açısından tartışmalı bir zemin de oluşturmuştur.

III.YENİ KAMU İŞLETMECİLİĞİ YAKLAŞIMI (YKİ) NEW PUBLIC MANAGEMENT (NPM)

Yeni kamu işletmeciliği, Weberyen bürokrasinin temel sorunlarına ve devletin piyasadaki etkinliğinin yol açtığı problemlere odaklanarak ortaya çıkan bir yaklaşımdır. Bu sorunların mevcut yöntemlerle çözülemeyeceği düşüncesiyle, kamu yönetiminde alternatif bir bakış açısına ihtiyaç duyulmuş ve “işletmecilik” değerleri ile uygulamaları benimsenmeye başlanmıştır (Üstüner, 2000, s. 21; Ömürgönülşen, 2015: 8; Özer, 2005: 8; Karcı, 2008: 42). Özellikle 1974 Petrol Krizi, kamu kurumlarının aşırı büyümesi nedeniyle verimliliğin düşmesi sorununu daha görünür hale getirmiş ve kamu yönetiminde yeni arayışlar için güçlü bir temel oluşturmuştur (Tuncer ve Usta, 2013: 192). Bu süreçte, kamu sektörü ile özel sektör arasındaki değerler ve uygulamalar derinlemesine karşılaştırılmıştır. Kamu yönetimi ile işletme yönetimi arasında farklılıklar olmasına rağmen, işletme değerlerinin kamu örgütlerinde de başarıyla uygulanabileceği fikri, “kamu işletmeciliği” anlayışının gelişmesine zemin hazırlamıştır

Yeni kamu işletmeciliği, 1980’li yıllarda Margaret Thatcher ve Ronald Reagan gibi liderlerin uygulamalarıyla somut bir çerçeveye oturmuş ve yeni kamu yönetimi yaklaşımında da ismi geçen Christopher Hood tarafından teorik olarak temellendirilmiştir. Hood, 1991 yılında yayımladığı “Public Management for All Seasons?” çalışmasıyla birlikte yaklaşıma ‘yeni kamu işletmeciliği’ ismini vermiştir (Altan, 2020: 8). YKİ, kamu yönetiminin daha etkin, verimli ve hesap verebilir hale getirilmesini hedefleyen, piyasa temelli bir paradigma değişimini temsil etmektedir. Geleneksel kamu yönetiminin merkezîyetçi ve hiyerarşik yapısını eleştirerek, süreç odaklı bir anlayış yerine sonuç odaklı bir yaklaşımı benimsemiştir. Bu anlayışta devletin rolü, hizmet sağlayıcı olmaktan çıkıp düzenleyici ve denetleyici bir aktöre dönüşmüştür.

1990’ların başına gelindiğinde Osborne ve Gaebler (Osborne ve Gaebler’dan akt. Göküş, 2011: 83) “kürek çeken değil dümen tutan devlet” anlayışını öne çıkarmış ve devletin küçülerek özel sektörün faaliyet alanını genişletmesi gerektiği fikri savunulmuştur. Kamu hizmetlerinin özelleştirilmesi, kamu-özel ortaklıkları ve rekabetçi ihale sistemleri gibi araçlarla, kamu hizmetlerinin kalitesini artırırken maliyetleri düşürmek amaçlanmıştır. Bu bağlamda, devletin temel odak noktası, vatandaşların ihtiyaçlarını karşılayarak hizmet sunumunun daha hızlı, daha kaliteli ve daha erişilebilir hale getirilmesidir. Osborne ve Gaebler gibi, yaklaşımın isim babası Hood da bu görüşleri desteklemiştir. Hood (1991: 3), YKİ’nin yükselişini tetikleyen temel eğilimleri, devletin boyutunu

küçültme ya da büyümesini yavaşlatma çabaları, özelleştirme ve yerleşme politikalarının yaygınlaşması, kamu hizmetlerinin sunumunda teknolojinin ve otomasyonun daha etkin kullanımı, ayrıca kamu yönetiminde karar alma, iş birliği ve politika geliştirme süreçlerini küresel bir perspektifle ele alma girişimleri olarak tanımlamaktadır. Hood, YKİ'yi “her mevsim için bir kamu yönetimi modeli” olarak tanımlamış ve piyasa temelli mekanizmaların kamu hizmetlerinde kaliteyi artırabileceğini öne sürmüştür (Hood, 1991: 3).

Yeni kamu işletmeciliği 'nin temel unsurları arasında özelleştirme, performans odaklılık, rekabet, şeffaflık ve hesap verebilirlik yer almaktadır. Performans ölçümleri, kamu yöneticilerinin başarısını değerlendirmek için kullanılan önemli bir araç haline gelmiştir. Özelleştirme ise, devletin hizmet sunumundaki yükünü azaltmak ve özel sektörün verimliliğinden faydalanmak amacıyla kamu hizmetlerinin özel kuruluşlar tarafından sunulmasını teşvik eder. Rekabet ise, hizmet sunumunda kaliteyi artırırken maliyetleri düşürmek için kamu-özel ortaklıklarının ve ihalelerin kullanımını içerir. Şeffaflık ve hesap verebilirlik, kamu yöneticilerinin vatandaşlara karşı sorumlu tutulmasını ve kamu kaynaklarının etkin bir şekilde kullanılmasını sağlamayı hedefler. Bu unsurlar, kamu yönetiminde daha dinamik, esnek ve yenilikçi bir modelin temelini oluşturur.

Yeni kamu işletmeciliği, özellikle İngiltere, Yeni Zelanda ve Avustralya gibi ülkelerde uygulama örnekleriyle dikkat çekmiştir. İngiltere'de sağlık sektöründe yapılan reformlar, kamu-özel ortaklıklarının yaygınlaşmasına ve hizmet sunumunda yenilikçi modellerin benimsenmesine yol açmıştır. Benzer şekilde, Yeni Zelanda'daki kamu yönetimi reformları, performans odaklı bütçeleme ve şeffaflık ilkeleriyle uluslararası bir model haline gelmiştir. Ancak, bu uygulamalar her zaman beklenen sonuçları vermemiştir. Bazı durumlarda, özelleştirme ve rekabet odaklı politikalar, hizmet kalitesinde düşüşe ve sosyal eşitsizliklerin derinleşmesine yol açmıştır. Bu durum, Yeni Kamu İşletmeciliği 'nin kamu hizmetlerini ticari bir ürün haline getirdiği ve toplumsal sorumluluğu göz ardı ettiği eleştirilerini beraberinde getirmiştir.

III.A. YENİ KAMU İŞLETMECİLİĞİNDE MÜŞTERİ YAKLAŞIMI

Yeni kamu işletmeciliği yaklaşımının en dikkat çekici yönlerinden biri, vatandaşların kamu hizmetlerindeki rolünün yeniden tanımlanmasıdır. Geleneksel kamu yönetiminde vatandaşlar pasif kullanıcılar olarak görülürken, Yeni kamu işletmeciliğinde vatandaşlar “müşteri” olarak ele alınmışlardır (Karcı, 2008: 48). Yaklaşım, vatandaşları müşteri olarak konumlandırarak, kamu hizmetlerinin bireylerin ihtiyaç ve beklentilerine uygun şekilde sunulmasını amaçlayan bir yaklaşımı benimser. Bu perspektif, kamu yönetiminde verimlilik ve kaliteyi artırmak için özel sektörün müşteri odaklı

yönetim anlayışını kamu sektörüne taşır. Vatandaşların taleplerini merkeze alarak hizmet sunumunu yeniden şekillendiren bu model, kamu kurumlarının rekabetçi bir ortamda yenilikçi ve sonuç odaklı bir şekilde çalışmasını teşvik eder. Örneğin, sağlık sektöründe vatandaşların farklı hastaneler arasında tercih yapabilmesi veya eğitimde ebeveynlerin çocukları için en iyi okulu seçmesi gibi uygulamalar, kamu hizmetlerinde rekabetin artırılmasını ve kaliteyi yükseltmeyi hedefler. Ancak bu müşteri odaklı yaklaşım, kamu hizmetlerine erişimi bir hak olmaktan çıkarıp bir tüketim sürecine dönüştürdüğü gerekçesiyle eleştirilmektedir. Özellikle dezavantajlı grupların kamu hizmetlerine erişimindeki zorluklar, bu modelin en çok tartışılan yanlarından biri olmuştur. Ancak YKİ yaklaşımında öne çıkan “müşteri” kavramı, önemli tartışmalara da yol açmıştır. Vatandaşların müşteri olarak kabul edilmesi, asıl-vekil ilişkisi bağlamında eleştirilerin ortaya çıkmasına neden olmuştur. Bu eleştirilerde, vatandaşların kamu kuruluşlarından hizmet alan birer müşteri olarak değil, devletin asli sahipleri olarak değerlendirilmesi gerektiği vurgulanmaktadır (Denhardt ve Denhardt, 2007: 190). Aynı zamanda eleştirenler, bu modelin sosyal eşitlik ve kamu yararı açısından ciddi eksiklikler taşıdığını savunmaktadır. Özellikle kamu hizmetlerinin bir hak olmaktan çıkıp ticari bir ürüne dönüşmesi, gelir eşitsizliklerini derinleştirme riski taşır. Örneğin, sağlık ve eğitim gibi temel kamu hizmetlerinde piyasa temelli yaklaşımlar, düşük gelirli grupların hizmetlere erişimini zorlaştırabilir. Ayrıca, özelleştirme politikalarının uzun vadede kamu hizmetlerinin kalitesini düşürme ve maliyetleri artırma riski taşıdığı belirtilmektedir. Bu eleştiriler, yeni kamu işletmeciliğinin ekonomik verimlilik odaklı yapısının sosyal sorumlulukları ihmal ettiği yönündeki tartışmaları güçlendirmektedir.

III. B BÖLÜM DEĞERLENDİRMESİ

Yeni Kamu İşletmeciliği yaklaşımı, kamu sektöründe özel sektör mantığının hâkim kılınmasını ve kamu hizmetlerinin ticarileştirilmesini öngörmüştür. Bu modelin Türkiye’de uygulanmaya başlamasıyla birlikte, performansa dayalı yönetim, sözleşmeli personel istihdamı ve hizmet alımında rekabetçi yöntemler yaygınlık kazanmıştır. Ancak, kamu sektörünün özgün amaç ve değerleriyle özel sektörün kâr odaklı yapısı arasındaki temel fark, uygulamada önemli uyum sorunlarına yol açmıştır. Özellikle sosyal adalet, kamu yararı ve eşitlik gibi geleneksel kamu değerlerinin; maliyet-etkinlik, rekabet ve müşteri memnuniyeti gibi piyasa merkezli ilkeler karşısında geri plana itilmesi, kamu hizmetlerinin toplumsal bütünleşme işlevini zayıflatmıştır. Nitekim Türkiye’de 2000’li yıllarda artan taşeronlaşma ve hizmet dışsallaştırması, kamu personel rejiminde esneklik getirirken, istihdam güvencesi ve eşit hizmet sağlama açısından çeşitli eleştiriler doğurmuştur (Ömürgönülşen & Doig, 2010; Oktay, 2020, s.200-201). Bu çerçevede, yeni kamu işletmeciliği yaklaşımı, kaynakların etkin

kullanılmasına katkı sağlamakla birlikte, kamu hizmetinin toplumsal sorumluluk boyutunu zayıflatması nedeniyle uzun vadede sürdürülebilir bir kamu yönetimi için tek başına yeterli görülmemektedir.

IV. YENİ KAMU HİZMETİ YAKLAŞIMI (YKH) NEW PUBLIC SERVICE (NPS)

Yeni kamu hizmeti, kamu yönetimi disiplininde ortaya çıkan dönüşümlerin bir sonucu olarak şekillenen, 1990’larda Robert B. Denhardt ve Janet V. Denhardt tarafından ortaya konulan bir yaklaşımdır. Bu yaklaşım, geleneksel kamu yönetimi ve yeni kamu işletmeciliği yaklaşımlarının eksikliklerini eleştirerek kamu yönetimini yeniden tanımlamayı hedeflemiştir. Yeni kamu hizmeti, kamu yönetiminin temel değerlerini vatandaş odaklılık, demokratik katılım ve kamu yararı etrafında şekillendirmeyi amaçlar.

YKH’nin ortaya çıkışı, 1980’lerin neoliberal politikalarının etkisiyle kamu yönetiminde görülen piyasa temelli yaklaşımların eleştirisiyle bağlantılıdır. Yeni kamu işletmeciliği, kamu hizmetlerinin özel sektör modellerine dayalı olarak yeniden düzenlenmesini ve vatandaş bir müşteri olarak baz almayı öngörüyordu. Ancak bu model, demokratik süreçlerin ihmal edilmesi, vatandaşın bir birey olarak rolünün zayıflatılması ve kamu yararının geri planda kalması gibi ciddi eleştirilere maruz kaldı. Yeni kamu hizmeti, bu eleştirilerden beslenerek, kamu yönetiminin yalnızca ekonomik verimlilikle değil, aynı zamanda toplumsal değerler ve demokratik süreçlerle de ilgilenmesi gerektiğini savunmuştur.

Robert B. Denhardt ve Janet V. Denhardt, yeni kamu hizmetinin en önemli savunucuları olmuştur. Onlar, kamu yönetimini toplumun genel çıkarlarına hizmet etmekle yükümlü bir disiplin olarak tanımlamışlardır. Yeni kamu hizmeti, devletin vatandaşlarla iş birliği yaparak kamu politikalarını şekillendirdiği bir model önerir. Denhardt ve Denhardt, bu yaklaşımlarını “The New Public Service: Serving, Not Steering” (Yeni Kamu Hizmeti: Yön Vermek Değil, Hizmet Etmek) adlı eserlerinde ayrıntılı bir şekilde açıklamışlardır. Onlara göre, kamu yöneticileri, toplumsal müzakere süreçlerine aracılık eden birer hizmet sağlayıcı olmalıdır.

Yeni kamu hizmetinin eleştirdiği en önemli unsurlar arasında yeni kamu işletmeciliğinin piyasa temelli yaklaşımı yer alır. Yeni kamu hizmetine göre, vatandaşların kamu hizmetlerine erişimi bir ticari işlem olarak değil, bir hak olarak görülmelidir. Kamu yararının bireysel çıkarların toplamına indirgenmesi ve kamu hizmetlerinin yalnızca ekonomik verimlilik açısından değerlendirilmesi, Yeni Kamu Hizmeti tarafından eleştirilen temel noktalardır. Denhardt ve Denhardt, bu eleştirilerini, demokratik süreçlerin ve toplumsal

değerlere dayalı bir kamu yönetiminin önemini vurgulayarak savunmuşlardır. Onlar, demokratik değerlerin kamu yönetiminin merkezine yerleştirilmesini

savunurlar. Onlara göre YKH, vatandaşların karar alma süreçlerine katılımını artırarak toplumsal uzlaşmayı ve şeffaflığı teşvik eder. Kamu yöneticilerinin hesap verebilirliğini artırır ve müzakere odaklı bir yönetim anlayışı geliştirir. Ayrıca, kamu yararını önceliklendiren bu yaklaşım, devletin vatandaşlarla kurduğu ilişkiyi dönüştürerek kamu yönetimini daha kapsayıcı ve demokratik bir yapıya kavuşturur.

IV.A. YENİ KAMU HİZMETİNİN MÜŞTERİ-VATANDAŞ DİKOTOMİSİ

Yeni kamu hizmetinin temel amacı, vatandaşların yalnızca kamu hizmetlerinin tüketicileri değil, aynı zamanda kamu yönetiminin ortakları ve katılımcıları olduğunu vurgulamaktır. Bu yaklaşım, vatandaşların kamu politikalarının belirlenmesi ve uygulanması süreçlerinde daha aktif bir rol almasını teşvik etmektedir. Yeni kamu hizmeti, vatandaşları ‘müşteri’ olarak gören yeni kamu işletmeciliğini eleştirerek, vatandaşları demokratik süreçlerin vazgeçilmez bir parçası olarak tanımlar. Müşteri ve vatandaş kavramları birbirinden farklı rollere sahiptir. Müşteriler, bireysel arzularını ve bu arzuların hızlı bir şekilde karşılanmasını önceliklendirirken; vatandaşlar, toplumun ortak yararına ve uzun vadeli sosyal sonuçlara odaklanırlar (Denhardt, 1997a: 2). Bu farklılık, devlet ile vatandaşlar arasındaki ilişkiyi, işletmeler ve müşteriler arasındaki ilişkiden ayıran önemli bir unsurdur. Kamu hizmetlerinde bazı bireyler talepte bulunma konusunda daha fazla kaynak ve yeteneğe sahip olabilir. Ancak bu kişilere özel sektörde olduğu gibi ayrıcalıklı muamele edilmesi durumunda adaletsizlik ortaya çıkabilir. Oysa kamusal hizmetlerde meşruiyet ve eşitlik ilkeleri büyük önem taşır (Denhardt, 1997a: 1-2; Denhardt ve Denhardt, 2000: 555). Özel sektörden farklı olarak, kamu hizmetlerinin çoğu için vatandaşlardan doğrudan bir ödeme alınmamaktadır (Denhardt, 1997a: 1). Bunun yanında, özel sektörde rekabetçi ortam, müşterilere ihtiyaçlarını farklı kaynaklardan karşılama özgürlüğü verirken, vatandaşlar genellikle hizmetleri belirli bir kamu kurumu veya kuruluşundan almak durumundadır. Örneğin, polis hizmetleri bu duruma iyi bir örnek teşkil eder (Denhardt, 1993: 80-81). Kamu sektöründe “müşteri” kavramını tanımlamak oldukça karmaşıktır. Devlet, yalnızca o anda hizmet talep eden bireylere değil, aynı zamanda gelecekte hizmet alması beklenen nesillere, henüz talepte bulunmamış olan ihtiyaç sahiplerine, hizmet bekleyen kişilerin yakınlarına ve hatta hizmet almayı istemeyen, ancak zorunlu olarak hizmet sunulan bireylere de hizmet sunar (Ütük, 2015: 56) Örneğin, trafikte aşırı hız yapan bir sürücüye ceza kesilmesi durumu, bu kapsamda değerlendirilebilir. Bu durum, kamu hizmetlerinin geniş bir yelpazede çok farklı

insan gruplarına ulaşmayı hedeflediğini göstermektedir (Denhardt, 1993: 80; Denhardt, 1997a: 1-2; Denhardt ve Denhardt, 2000: 3555).

Kendinden önceki yaklaşımlar gibi YKH de bazı eleştirilere maruz kalmıştır. Eleştiriler genellikle bu yaklaşımın uygulama zorluklarına ve soyut doğasına odaklanır. Örneğin, bazı eleştirmenler, vatandaşların aktif katılımını sağlamak için gereken kaynakların ve zamanın yetersiz olduğunu savunur. Ayrıca, bu yaklaşımın demokratik süreçlere odaklanmasının, hızlı karar alma gerektiren durumlarda yavaşlığa neden olabileceği belirtilir. Bununla birlikte, bazı akademisyenler YKH'nin, yönetim gibi diğer modern yaklaşımların gölgesinde kaldığını ileri sürmüştür. Yönetişim yaklaşımı, uygulamada daha başarılı bulunmuş ve teorik olarak daha iyi kavramsallaştırılmıştır.

IV. B. BÖLÜM DEĞERLENDİRMESİ

Yeni Kamu Hizmeti yaklaşımı, kamu yönetiminin temel amacını piyasa odaklı verimlilikten toplumsal değerlerin korunması ve vatandaş odaklı hizmet sunumuna kaydırmayı hedeflemiştir. Özellikle yurttaşların karar süreçlerine etkin katılımı, şeffaflık ve etik yönetim ilkeleri bu yaklaşımın öne çıkan yönleridir. Ancak Türkiye gibi kamu yönetimi geleneklerinin güçlü olduğu ülkelerde, bu modelin uygulanmasında çeşitli zorluklar yaşanmıştır. Kurumsal yapıların katılımcılığı teşvik etme kapasitesi sınırlı kalmış; çoğu durumda katılım, biçimsel ve danışma düzeyinde kalmıştır. Buna ek olarak, bürokrasinin hiyerarşik ve merkeziyetçi işleyişi, yerel düzeyde vatandaşla doğrudan temasın ve geri bildirim mekanizmalarının etkinleşmesini güçleştirmiştir (Denhardt & Denhardt, 2000; Oktay, 2020: 210-211). Bununla birlikte, yeni kamu hizmeti yaklaşımı, kamu yönetiminde etik duyarlılığın ve sosyal adalet ilkesinin güçlenmesine önemli katkı sunmuştur. Özellikle merkezi yönetim ile yerel yönetimler arasında yeni iş birliği modellerinin ve yönetim pratiklerinin gelişmesine zemin hazırlamıştır. Bu çerçevede, modelin etkinliği, yönetsel kültürün dönüşümü ve kurumsal öğrenme kapasitesiyle doğrudan ilişkili olarak değerlendirilmektedir.

V. YENİ KAMU YÖNETİŞİMİ YAKLAŞIMI (YKY) NEW PUBLIC GOVERNANCE (NPG)

21. yüzyılın karmaşık ve çok yönlü toplumsal sorunlarına yanıt verme çabası içinde, geleneksel kamu yönetimi (GKY) ve yeni kamu işletmeciliği (YKİ) gibi önceki kamu yönetimi paradigmalarına eleştirel bir alternatif olarak ortaya çıkan bir yaklaşımdır. YKY, önceki iki paradigmadan farklı olarak, odağının merkezine yönetim ve vatandaş yerleştiren bir anlayıştır (Robinson, 2015: 9)

Bu anlayışın temelinde, piyasa ve devlet merkezli yaklaşımların sınırlılıklarını aşarak daha kapsayıcı, esnek ve çok paydaşlı bir yönetim modeli geliştirme amacı yatmaktadır. YKY, yalnızca devletin değil, aynı zamanda özel sektör, sivil toplum kuruluşları, bireyler ve yerel topluluklar gibi çok sayıda aktörün yönetim sürecine etkin katılımını teşvik eder. YKY'nin ortaya çıkışında,

GKY'nin bürokratik yapısı ve hiyerarşik işleyişi ile YKİ'nin piyasa temelli yaklaşımlarının karmaşık toplumsal sorunlara yanıt vermekte yetersiz kalması etkili olmuştur. Küresel iklim değişikliği, gelir eşitsizlikleri, toplumsal kutuplaşma ve sağlık krizleri gibi güncel sorunlar, YKİ'nin ekonomik kaygıları ön planda tutan yaklaşımlarının eksik kaldığını göstermiştir. Bu bağlamda, YKY bir paradigma değişimi olarak, kamu yönetiminde yönetim ağları, karşılıklı bağımlılık ve iş birliği gibi yeni yöntemleri savunmaktadır. Stephen P. Osborne, bu yaklaşımın en önemli savunucularından biri olarak kabul edilmektedir. Onun çalışmaları, yönetimin kamu politikalarının geliştirilmesi ve uygulanmasında geniş kapsamlı bir çerçeve sunabileceğini göstermektedir. Osborne'un yanı sıra Graham Allison ve Mark Bevir gibi isimler de YKY'nin akademik zeminde güç kazanmasına önemli katkılar sağlamıştır.

Yeni Kamu Yönetimi'nin temel amacı, karmaşık ve habis sorunlara çözüm arayışında daha kapsayıcı ve iş birliğine dayalı bir kamu yönetimi modeli sunmaktır. Bu model, kamu hizmeti süreçlerinde yalnızca hükümetin değil, özel sektör ve sivil toplum gibi diğer aktörlerin de aktif bir rol almasını öngörür. Bu çerçevede YKY, vatandaşları yalnızca kamu hizmetlerinin alıcısı olarak değil, aynı zamanda bu hizmetlerin birlikte tasarlandığı ve uygulandığı birer ortak üretici olarak görür. Anlayış, vatandaş odaklılığı, çoğulculuğu ve sürdürülebilirliği kamu yönetiminin merkezine yerleştirir.

YKY'nin temel savunduğu değerler arasında iş birliği, şeffaflık, hesap verebilirlik ve çoğulculuk bulunmaktadır. Bu model, hiyerarşik ve merkezî bir yönetim anlayışının aksine, yönetim süreçlerini ağ tabanlı ve dağıtılmış bir yapıya taşımayı hedefler. Özellikle vatandaş katılımı ve sivil toplumun yönetim süreçlerine dahil edilmesi, YKY'nin diğer paradigmalardan ayrılan önemli bir yönüdür. YKY, yalnızca daha iyi bir kamu hizmeti sunmayı değil, aynı zamanda toplumsal değerlerin korunmasını ve geliştirilmesini amaçlayan bir yaklaşımdır. YKY'de kamu yararını artırmaya yönelik temel değerler sosyal, politik, yönetsel ve ekonomik açıdan sırasıyla şu şekildedir: 'Birlikte üretim ve katılım', 'çoğulcu devlet ve karşılıklı bağımlılık', 'örgütlerarası ağlar' ve 'iş birliği ve ortaklıklar' (Çolak, 2019: 45). YKY'nin sosyal değeri olan 'birlikte üretim' (co-production) ve 'katılım' (participation), hizmet sağlayıcıları ile kullanıcılarının kamu hizmeti sürecine birlikte kaynak katkısı yaptığı bir anlayışı ifade etmektedir (Bovaird, 2007: 847).

Yeni kamu yönetimine yönelik eleştiriler de bulunmaktadır. Bu eleştiriler arasında, uygulamada karşılaşılan zorluklar ve teori ile pratik arasındaki

uyumsuzluk dikkat çekmektedir. Örneğin, YKY'nin karmaşık yönetim ağları ve çok paydaşlı yapıları, karar alma süreçlerinde zaman kaybına ve etkinlik kaybına yol açabilir. Ayrıca, özel sektör ve sivil toplum aktörlerinin kamu politikalarında artan etkisi, kamu yararı kavramının zedelenmesine neden olabilir. Eleştirmenler, YKY'nin bazen devletin liderlik rolünü yeterince tanımlamadığını ve bu nedenle hesap verebilirlik ilkesiyle çelişebileceğini savunmaktadır. Buna ek olarak, YKY'nin idealize edilmiş bir model olarak, farklı ülkelerdeki sosyo-ekonomik ve kültürel farklılıkları yeterince dikkate almadığı yönünde görüşler bulunmaktadır. Netice itibarıyla YKY, kamu yönetimi alanında önemli bir paradigma değişimini temsil etmektedir. Ancak bu model hem teori hem de uygulama düzeyinde çeşitli meydan okumalarla karşı karşıyadır. Eleştirilerine rağmen, YKY, karmaşık sorunlarla başa çıkma konusunda yönetim süreçlerini çeşitlendiren ve toplumsal katılımı artıran önemli bir çerçeve sunmaktadır. Bu bağlamda, Yeni Kamu Yönetişimi, 21. yüzyılın dinamik kamu yönetimi ihtiyaçlarına yönelik esnek ve yenilikçi bir çözüm arayışı olarak değerlendirilmektedir.

V. A. BÖLÜM DEĞERLENDİRMESİ

Yeni Kamu Yönetişimi yaklaşımı, kamu yönetiminde çok aktörlü katılımı, şeffaflık ve iş birliğini ön plana çıkararak, karmaşık toplumsal sorunların çözümünde devletin tek belirleyici olmaktan çıkıp, sivil toplum, özel sektör ve yurttaşlarla ortak yönetim modelleri geliştirmesini hedeflemiştir. Özellikle merkeziyetçi ve bürokratik yönetim yapılarının sınırlılıkları karşısında, yönetim anlayışı kamusal karar alma süreçlerine esneklik, yenilikçilik ve meşruiyet kazandırmıştır. Ancak Türkiye'de bu yaklaşımın uygulanmasında, sivil toplumun ve yerel aktörlerin kurumsal kapasitesinin yeterince gelişmemiş olması ile idari kültürdeki merkeziyetçi alışkanlıkların devam etmesi, yönetim uygulamalarının derinleşmesini sınırlandırmıştır (Pierre & Peters, 2000). Bununla birlikte, son yıllarda yerel yönetimlerin artan iş birliği pratikleri ve paydaş katılımı süreçleri, yeni kamu yönetişimi anlayışının kamu yönetimi sistemine entegrasyonunda önemli bir başlangıç noktası oluşturmuştur. Dolayısıyla modelin başarısı, yalnızca yasal düzenlemelerle değil, aynı zamanda toplumsal aktörlerin iş birliği ve yönetimde açıklık kültürünün güçlenmesiyle doğrudan bağlantılıdır.

VI. KAMU YÖNETİMİ YAKLAŞIMLARININ KARŞILAŞTIRMASI

Kamu yönetimi yaklaşımlarının mukayesesi, her bir modelin ortaya çıkış nedenlerini, temel özelliklerini, güçlü ve zayıf yönlerini anlamak için önemli bir çerçeve sunar. Yönetim anlayışları, tarihsel bağlamda farklı dönemlerin

ihtiyaçlarına cevap vermek üzere şekillenmiş ve her biri kendi içinde belirli hedefler ve öncelikler belirlemiştir. Aşağıda yer alan tabloda, Geleneksel Kamu Yönetimi'nden başlayarak Yeni Kamu Yönetimi, Yeni Kamu İşletmeciliği, Yeni Kamu Hizmeti ve Yeni Kamu Yönetişimi yaklaşımlarının ortaya çıkış nedenleri, temel özellikleri, eleştirileri, benzerlikleri ve farklılıklarıyla karşılaştırılmıştır. Bu karşılaştırma, kamu yönetimi anlayışlarının tarihsel evrimini ve bu modellerin modern kamu hizmetleri üzerindeki etkilerini bir bütün olarak değerlendirme fırsatı sunmaktadır. Bu tablo esasında tüm çalışmanın özeti ve çıktısını oluşturmaktadır.

Aşağıdaki tabloda kamu yönetimi yaklaşımlarının temel bileşenleri karşılaştırmalı olarak ele alınmıştır. Bu modellerin gelişim süreci incelendiğinde, kamu yönetimi yaklaşımlarının yalnızca teorik bir çerçeveye sunmadığı, aynı zamanda belirli tarihsel, ekonomik ve siyasal koşulların bir sonucu olarak şekillendiği görülmektedir. Her model, kendisinden önceki yaklaşımların eksikliklerine bir tepki olarak doğmuş, kamu yönetimi sistemlerinin daha etkin, hesap verebilir ve katılımcı hale gelmesini amaçlamıştır. Ancak, bu süreçte benimsenen yöntemler ve uygulama pratikleri birbirinden önemli ölçüde farklılık göstermektedir.

Geleneksel Kamu Yönetimi (GKY), Sanayi Devrimi'nin merkezîyetçi ve bürokratik yönetim anlayışının bir ürünü olarak doğmuş ve uzun yıllar boyunca egemen yönetim modeli olmuştur. Ancak, katı hiyerarşik yapısı ve değişime direnç gösteren yapısı nedeniyle, zamanla kamu hizmetlerinin verimliliğini artırmak yerine bürokratik hantallık yaratmasıyla eleştirilmiştir. 1980'lerden itibaren hızla yayılan Yeni Kamu Yönetimi (YKY), bu eksiklikleri gidermek amacıyla özel sektörün yönetim tekniklerinden ilham alarak kamu yönetimini daha esnek, verimli ve sonuç odaklı bir yapıya dönüştürmeyi amaçlamıştır. Özellikle hesap verebilirlik, performans yönetimi ve piyasa odaklı mekanizmaların kamu sektörüne entegrasyonu, YKY'nin temel unsurları olmuştur. Ancak, YKY'nin verimliliği önceleyen piyasa odaklı yaklaşımı, kamu hizmetlerinde sosyal adalet, eşitlik ve kamu yararı gibi temel değerlere zarar verdiği yönünde eleştirilmiştir. Bu noktada, Yeni Kamu Hizmeti (YKH) modeli, kamu yönetiminde vatandaşların aktif birer demokratik aktör olarak konumlandırılması gerektiğini savunarak YKY'ye önemli bir alternatif sunmuştur. YKH, kamu hizmetlerinin yalnızca maliyet-etkinlik ve rekabet prensipleriyle değil, aynı zamanda etik değerler, toplumsal katılım ve kamu yararını önceleyen bir perspektifle yönetilmesi gerektiğini vurgulamaktadır.

Son yıllarda kamu yönetimi literatüründe giderek daha fazla tartışılan Yeni Kamu Yönetişimi (YKYön) yaklaşımı ise, merkezîyetçiliği aşan, devlet, özel sektör ve sivil toplum kuruluşlarının ortak bir yönetim anlayışıyla kamu politikalarını oluşturmasını öngören bir model olarak öne çıkmaktadır. Günümüzün küresel yönetim dinamikleri göz önünde bulundurulduğunda,

özellikle çok paydaşlı yönetim süreçlerinin artan karmaşıklığı, YKYön'ü kamu yönetimi sistemleri için daha cazip hale getirmektedir. Ancak bu modelin karar alma süreçlerini yavaşlatması, çıkar grupları arasında koordinasyon sorunları yaratması ve hesap verebilirliği zorlaştırması gibi pratik sorunları da bulunmaktadır

Tablo 2. Kamu Yaklaşımlarının Karşılaştırması

Kriter	Geleneksel Kamu Yönetimi	Yeni Kamu Yönetimi	Yeni Kamu İşletmeciliği	Yeni Kamu Hizmeti	Yeni Kamu Yönetimi
Ortaya Çıkış Dönemi	19. Yüzyıl sonu – 20. Yüzyıl başı	1980'ler	1980'ler	1990'lar	2000'ler
Ortaya Çıkış Nedenleri	Sanayi Devrimi sonrası düzen ve kontrol ihtiyacı	Neoliberal politikaların yükselişi, devletin daha verimli çalışması gerektiği düşüncesi	Kamu yönetiminin özel sektör teknikleriyle daha etkin olabileceği düşüncesi.	Yeni Kamu Yönetimi anlayışının piyasa odaklı yapısına tepki;	Küreselleşme, çok aktörlü yönetim ihtiyacı
Temsil Edenler	Max Weber, Henri Fayol, Woodrow Wilson Frank J. Goodnow, Frederick Taylor, Luther Gulick, Lyndall Urwick	Dwight Waldo, David Osborne, Ted Gaebler Christopher Hood, George Frederickson	David Osborne, Ted Gaebler Christopher Hood	Janet ve Robert Denhardt,	Rhodes, Stoker Elinor Ostrom

Temel Odak Noktası	Bürokrasi Kurallar İstikrar Merkeziyetçilik	Verimlilik Etkinlik Sonuç odaklılık	Özel sektör mantığının kamuya aktarılması	Vatandaş katılımı, kamu yararı, demokratik değerler	Katılımcılık, şeffaflık, çok aktörlü yönetim
Vatandaşın Rolü	Pasif hizmet alıcısı	Müşteri	Müşteri	Demokratik bir birey	Ortak, katılımcı aktör
Yönetim Anlayışı	Hiyerarşik, merkeziyetçi ve kurallara dayalı	Sonuç odaklı, rekabetçi, piyasa mekanizmalarıyla çalışan	Performansa dayalı, esnek ve rekabetçi	Demokratik, etik, katılımcı	Ağ tabanlı, çok düzeyli, yerel odaklı
Temel İlkeler	Rasyonel Bürokrasi Hukuka uygunluk Tarafsızlık	Performans ölçümü, özelleştirme, maliyet-etkinlik	Verimlilik, sonuç odaklılık, maliyet düşürme	Kamu yararı, etik değerler, vatandaş odaklılık	Katılımcılık Şeffaflık, Yerel yönetimlerin güçlendirilmesi
Aldığı Eleştiriler	Katı yapısı, değişime dirençli olması esnek olmaması	Sosyal adalet ve katılımcılığı göz ardı etmesi	Kamusal değerleri ihmal etmesi, piyasa odaklı olması	İdealist ve pratik uygulanabilirliğinin düşük olarak görülmesi	Karmaşık yapıların karar alma süreçlerini yavaşlatması

Kamu Hizmeti Sunum Yöntemi	Merkezi ve kurallara dayalı bir şekilde sunulur.	Özelleştirme , dış kaynak kullanımı ve piyasa odaklı sunulur.	Özel sektör tekniklerine dayalı, sonuç odaklı sunulur.	Katılımcı süreçlerle, kamu yararı gözetilerek sunulur.	Ağ yapıları ve çok aktörlü iş birlikleri ile sunulur.
Diğer Yaklaşımlardan Farkı	Hiyerarşik ve merkeziyetçi olması. Diğer yaklaşımlar da bu yapılar daha esneklerdir.	Özel sektör mantığını benimsemesi . Kamusal değerleri ihmal edebilir.	Tamamen piyasa mekanizmalarına dayalı olması. Sosyal boyutları sınırlıdır.	Vatandaşın aktif katılımını merkezine alması. Daha az ekonomik, daha çok etik odaklıdır.	Ağ yapısı ve çok aktörlü iş birliklerine dayanması. Hiyerarşi çok azdır.
Diğer Yaklaşımlara Benzediği Yönler	Kamu hizmetlerinde düzen ve tarafsızlık sağlama hedefi	Verimlilik ve etkinlik vurgusu	Verimlilik ve performansa dayalı yapı	Kamu yararını gözetme ve etik değerlere vurgu	Katılımcılığı artırma ve şeffaflık vurgusu

Tablodaki veriler, bu yaklaşımların her birinin kamu yönetimi anlayışına farklı açılardan katkı sunduğunu göstermektedir. GKY'nin otoriteyi ve merkezi denetimi önceleyen yapısına karşılık, YKY ve YKİ verimliliği ve rekabeti öne çıkarmış, YKH vatandaş katılımına vurgu yapmış, YKYön ise çok aktörlü yönetim mekanizmalarını sistematik hale getirmeye çalışmıştır. Ancak, bu yaklaşımların her biri belirli koşullar altında başarılı olabilirken, hiçbiri tüm yönetim sistemlerine evrensel olarak uygulanabilecek kusursuz bir model sunmamaktadır. Örneğin, piyasa mekanizmalarının güçlü olduğu gelişmiş ülkelerde YKY ve YKİ başarıyla uygulanabilirken, güçlü bir sosyal devlet anlayışına sahip ülkelerde YKH daha etkili olabilir. Benzer şekilde, Yeni Kamu Yönetimi, demokratik katılımın kurumsallaştığı sistemlerde başarılı olmasına rağmen, yönetim süreçlerinin oturmadığı ülkelerde etkili bir model olmaktan uzak kalabilmektedir. Bu değerlendirme, kamu yönetimi yaklaşımlarının sabit, değişmez teoriler olmadığını, aksine dinamik ve sürekli evrim geçiren yapılar olduğunu göstermektedir. Ülkelerin siyasi, ekonomik ve toplumsal koşullarına göre bu modellerin farklı kombinasyonlarının uygulanması, kamu yönetiminde daha dengeli ve sürdürülebilir reformların önünü açabilir. Kamu yönetimi literatüründe giderek artan ampirik çalışmalar, bu modellerin pratikte nasıl

uygulandığını analiz ederek, teorik çerçevenin somut politikalarla nasıl uyum sağladığını incelemektedir. Bu bağlamda, gelecekte yapılacak çalışmaların, bu yaklaşımların sadece teorik çerçevesini değil, aynı zamanda saha araştırmalarıyla farklı ülkelerdeki uygulama pratiklerini karşılaştırmalı olarak ele alması, literatüre önemli katkılar sunacaktır.

Tabloda yaklaşımların temsilcileri yer almaktadır. Yeni kamu yönetimi yaklaşımında ve yeni kamu işletmeciliği yaklaşımında David Osborne, Ted Gaebler, Christopher Hood bulunmaktadır. Yaklaşımlarda aynı isimlerin yer almasının temel nedeni, bu iki yaklaşımın neoliberal temeller üzerine inşa edilmesi ve birbirinden etkilenmesidir. Her iki model de piyasa odaklı mekanizmalarla kamu hizmetlerini yeniden yapılandırmayı hedeflemiş, bu doğrultuda Osborne ve Gaebler gibi temsilcilerden ilham almıştır. Ancak YKİ, daha spesifik olarak kamu yönetimini işletme teknikleriyle dönüştürmeye odaklanırken, YKY daha genel bir reform hareketi olarak geniş bir vizyon sunmuştur. Bu durum, teorisyenlerin iki farklı yaklaşıma da katkıda bulunmasını ve bu yaklaşımlar arasında önemli bir ortak payda oluşmasını sağlamıştır.

Tablodaki veriler kamu yönetimi yaklaşımlarının zaman içindeki dönüşümünü, temel ilkelerini ve aralarındaki farkları açıkça ortaya koymaktadır. Ancak, bu yaklaşımların yalnızca teorik çerçevede ele alınması yeterli değildir. Gelecekteki araştırmaların, farklı kamu yönetimi modellerinin pratikte nasıl işlediğini ve hangi bağlamlarda daha etkin sonuçlar doğurduğunu incelemesi, kamu yönetimi disiplini için önemli bir araştırma alanı olmaya devam edecektir.

Farklı kamu yönetimi yaklaşımlarının tarihsel ve kavramsal açıdan karşılaştırılması, yönetim modellerinin toplumsal, siyasal ve ekonomik koşullar tarafından nasıl şekillendiğini açıkça göstermektedir. Geleneksel kamu yönetimi, merkeziyetçi ve kuralcı yapısıyla uzun süre toplumsal istikrarı ve öngörülebilirliği sağlamıştır. Ancak, değişen ihtiyaçlar ve vatandaş talepleri karşısında, esneklik ve katılımcılık konularında yetersiz kalmıştır. Yeni kamu yönetimi ve yeni kamu işletmeciliği yaklaşımları, özellikle etkinlik ve verimlilik hedefiyle kamu yönetimine piyasa mantığı ve rekabetçi unsurlar kazandırmış; fakat kamu hizmetinin sosyal adalet ve eşitlik gibi değerleri ikinci plana itilmiştir. Buna karşılık yeni kamu hizmeti ve yeni kamu yönetişimi, yurttaş katılımı, şeffaflık ve çok aktörlü yönetim ilkeleriyle, çağdaş kamu yönetimi anlayışının daha kapsayıcı bir çerçevede yeniden inşa edilmesine katkı sunmuştur. Türkiye’de ise, bu yaklaşımların uygulanmasında merkeziyetçi kamu yönetimi geleneğinin güçlü etkisi, reformların kurumsal düzeyde derinleşmesini sınırlandırmış; yönetimde bütüncül bir dönüşümün gerçekleşmesini engellemiştir (Oktay, 2020, s.212-216). Sonuç olarak,

günümüzde etkili ve demokratik bir kamu yönetimi için, tarihsel birikimi göz ardı etmeksizin, esneklik, katılımcılık ve şeffaflık ilkelerini kurumsal kültüre yerleştiren bütüncül modellerin geliştirilmesi gerekmektedir

SONUÇ

Kamu yönetimi yaklaşımlarının tarihsel evrimi, toplumsal ihtiyaçların değişimiyle paralel bir gelişim göstermiştir. Her bir yaklaşım, kendi döneminin ekonomik, siyasal ve sosyal dinamiklerine uygun çözümler sunmuş; ancak bu çözümlerin her biri farklı güçlü ve zayıf yönler barındırmıştır. Geleneksel kamu yönetiminin merkeziyetçi ve bürokratik yapısı, düzen ve istikrar sağlama açısından etkili olmuş; ancak katılığı ve değişime karşı direnç göstermesi, zamanla yetersizliğini ortaya koymuştur. YKY ve YKİ, piyasa mekanizmalarını kamu yönetimine entegre ederek verimlilik ve etkinlik kavramlarını ön plana çıkarmış; ancak bu modellerin piyasa odaklı yapısı, toplumsal eşitlik ve etik değerlere dair endişeleri de beraberinde getirmiştir. Daha sonraki dönemlerde ortaya çıkan yeni kamu hizmeti ve yeni kamu yönetimi ise katılımcılığı, şeffaflığı ve demokratik değerleri savunarak daha insan odaklı bir kamu yönetimi anlayışı geliştirmiştir.

Makalenin ortaya koyduğu temel bulgulardan biri, kamu yönetimi yaklaşımlarının birbirinden ayrılan yönlerinin belirginleşmesinin gerekliliğidir. Özellikle yeni kamu yönetimi ile yeni kamu işletmeciliği arasında sıklıkla yaşanan kavramsal karışıklık, bu iki yaklaşımın yanlış bir şekilde eş anlamlı kullanılmasına yol açmıştır. Yeni kamu yönetimi, geniş kapsamlı bir reform hareketi olarak devletin işlevlerini yeniden düzenlemeye odaklanırken, yeni kamu işletmeciliği daha çok özel sektör odaklı yönetim araçlarını benimseyerek kamu hizmetlerini işletme mantığıyla yürütme çabasıdadır. Bu farklılıkların net bir şekilde ortaya konulması hem akademik literatür hem de uygulamalar açısından önem taşımaktadır.

Yaklaşımlar arasındaki değerlendirme, modern kamu yönetiminin geleceği açısından da önemli ipuçları sunmaktadır. Geleneksel kamu yönetiminin merkeziyetçiliği ve hukuka bağlılık vurgusu, günümüzün karmaşık sorunlarıyla başa çıkmada yetersiz görünse de bu yaklaşımın kurallara dayalı düzen ve tarafsızlık ilkeleri, hâlâ modern yönetim sistemlerinde temel bir referans noktasıdır. Yeni kamu yönetimi ve yeni kamu işletmeciliği ise verimlilik ve hesap verebilirlik gibi değerleri vurgulasa da bu yaklaşımlar sosyal adalet ve eşitlik konularında eksiklikler barındırmaktadır. Yeni kamu hizmeti ve yeni kamu yönetimi ise toplumsal katılım ve şeffaflık gibi demokratik değerleri vurgulayarak günümüzün çok aktörlü yönetim ihtiyaçlarına daha uygun çözümler sunmaktadır.

Günümüze ışık tutan yaklaşımlar açısından değerlendirildiğinde, yeni kamu yönetişimi modelinin karmaşık ve çok yönlü sorunlarla başa çıkma kapasitesi dikkat çekmektedir. Günümüz dünyasında, küreselleşme, iklim değişikliği, dijitalleşme ve toplumsal eşitsizlikler gibi sorunlar, tek bir otoritenin çözüm üretebileceği çerçeveyi aşmıştır. Bu nedenle, devlet, özel sektör ve sivil toplumun ortak çalışmasını teşvik eden ve katılımı temel alan yeni kamu yönetişimi, 21. yüzyılın yönetim ihtiyaçlarına daha iyi cevap verebilecek bir çerçeve sunmaktadır. Ancak bu modelin uygulamada karşılaştığı zorluklar, örneğin karar alma süreçlerinin karmaşıklığı ve paydaşlar arasındaki çıkar çatışmaları, çözülmesi gereken önemli sorunlardır. Bununla birlikte, yeni kamu hizmetinin vatandaş odaklı yapısı ve demokratik katılım vurgusu, modern kamu yönetimi için önemli bir referans noktası olarak değerlendirilmektedir. Kamu yönetiminin temel amacı yalnızca verimlilik ve etkinlik değil, aynı zamanda toplumsal eşitlik, etik değerler ve kamu yararının sağlanması olmalıdır. Yeni kamu hizmetinin bu değerleri ön plana çıkarması, gelecekteki kamu yönetimi yaklaşımlarına ışık tutabilir.

Sonuç itibarıyla kamu yönetimi yaklaşımlarının birbirinden öğrenmesi gereken unsurlar bulunmaktadır. Geleceğin kamu yönetimi anlayışı, bürokrasinin düzen sağlama yetkinliğini, yeni kamu yönetiminin verimlilik vurgusunu, yeni kamu hizmetinin etik ve vatandaş odaklı değerlerini ve yeni kamu yönetişiminin çok aktörlü yapısını bir araya getiren hibrit bir model geliştirmelidir. Bu tür bir model hem kamu hizmetlerinin etkinliğini artırabilir hem de toplumsal ihtiyaçlara daha kapsayıcı ve sürdürülebilir bir şekilde yanıt verebilir. Bu çalışmanın sunduğu karşılaştırmalı analiz, kamu yönetiminin gelecekteki yönelimlerini anlamak ve bu alandaki teorik ve pratik bilgi birikimini derinleştirmek açısından önemli bir katkı sağlamaktadır.

KAYNAKÇA

- Akçakaya, M. (2016). Weber'in bürokrasi kuramının bugünü ve geleceği. *Gazi Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi*, Özel Sayı, Aralık.
- Aksu, İ. F. (2012). Yönetim anlayışında meydana gelen değişikliklerin çalışma hayatını düzenleyen normlara yansımaları: Esneklik yaklaşımı (Rapor No: 1). Türk Akademisi Siyasi Sosyal Araştırmalar Vakfı, Sosyal ve Kültürel Araştırmalar Merkezi.
- Altan, İ. (2020). *Türkiye'de yeni kamu işletmeciliği yazınının gelişimi ve mevcut durumunun analizi* [Yüksek lisans tezi, Sakarya Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü].
- Aydın, A. H. (2016). *Kamu yönetimine giriş*. Ankara: Seçkin Yayıncılık.
- Bahçıvan, S. (2022). Yeni kamu yönetimi hareketinin ortaya çıkmasını sağlayan Minnowbrook konferansları. *Eskişehir Osmangazi Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi*, 23(2), 221–235. <https://doi.org/10.17494/Ogusbd.1109180>
- Baransel, A. (1979). *Çağdaş yönetim düşüncesinin evrimi*. İstanbul: İstanbul Üniversitesi Yayınları.
- Bovaird, T. (2007). Beyond engagement and participation: User and community coproduction of public services. *Public Administration Review*, 67(5), 846–860.
- Çamur, Ö., & Aydın, A. (2022). Yeni kamu yönetimi anlayışının etik temelleri ve kamu yönetiminde etik yönetimin gelişmesi üzerindeki etkisi. In *Yeni kamu yönetimi anlayışının etik temelleri ve kamu yönetiminde etik yönetimin gelişmesi üzerindeki etkisi* (ss. 148–159).
- Çevik, H. H. (2010a). *Kamu yönetimi: Kavramlar, sorunlar, tartışmalar* (1. baskı). Ankara: Seçkin Yayınları.
- Çevik, H. H. (2010b). Kamu yönetimi biliminin gelişimi. In S. Sözen (Ed.), *Kamu yönetimi*. Anadolu Üniversitesi.
- Çevikbaş, R. (2012). Yeni kamu yönetimi anlayışı ve Türkiye uygulamaları. *Ekonomi ve Yönetim Araştırmaları Dergisi*, 1(2), 9–32.
- Çolak, Ç. (2019). XI. Kalkınma planında yeni kamu yönetişimi paradigmasından izler. *Ombudsman Akademisi*, 6(11), 39–71.
- Demirel, D. (2015). Üçüncü yol politikalarında yeni kamu yönetiminin izleri. *Atatürk Üniversitesi İktisadi ve İdari Bilimler Dergisi*, 29(1), 137–153.
- Demir, K. A. (2014). Klasik kamu yönetimi yapısından yerelleşmeye geçiş: Yönetişim kapsamında bir değerlendirme. *Anemon Muş Alparslan Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi*, 2(2), 151–154.

- Denhardt, R. B. (1977). The continuing saga of the new public administration. *Administration & Society*, 9(2), 253–261.
- Denhardt, R. B. (1993). *The pursuit of significance: Strategies for managerial success in public organizations*. Florida: Harcourt Brace & Company.
- Denhardt, R. B. (1997a). Local governments learn to put “citizens first.” *PA Times*, 20(2), 1–2.
- Denhardt, K. G. (1997b). The management of ideals: A political perspective on ethics. *International Journal of Public Administration*, 20(4–5), 1091–1115.
- Denhardt, R. B., & Denhardt, J. V. (2000). The new public service: Serving rather than steering. *Public Administration Review*, 60(6), 549–559.
- Denhardt, J. V., & Denhardt, R. B. (2007). *The new public service: Serving, not steering* (Expanded ed.). Armonk, NY: M.E. Sharpe.
- Dülger, İ. P., & Tosun, İ. (2019). Geleneksel kamu yönetimi yaklaşımında iki kırılma noktası: Herbert Simon ve Kamu Tercihi Okulu. *Erciyes Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, 47(2), 159–174.
- Eryılmaz, B. (2011). *Kamu yönetimi: Geleneksel, modern ve yeni yöntemler* (5. baskı). Kocaeli: Umuttepe Yayınları.
- Eryılmaz, B., & Biriciklioğlu, H. (2011). Kamu yönetiminde hesap verilebilirlik ve etik. *İş Ahlakı Dergisi*, 4(7), 19–45.
- Eryılmaz, B. (2013). *Bürokrasi ve siyaset: Bürokratik devletten etkin yönetime* (5. baskı). İstanbul: Alfa Yayınları.
- Eryılmaz, B. (2015). *Kamu yönetimi*. Kocaeli: Umuttepe Yayınları.
- Fayol, H. (2005). *Genel ve endüstriyel yönetim*. İstanbul: Adres Yayınları.
- Frederickson, H. G. (1989). Minnowbrook II: Changing epochs of public administration. *Public Administration Review*, 49(2), 95–100.
- Frederickson, H. G. (1997). Introduction. *International Journal of Public Administration*, 20(4–5), 817–836.
- Fry, B. R., & Nigro, L. G. (1996). Max Weber and U.S. public administration: The administrator as neutral servant. *Journal of Management History*, 2(1), 37–46.
- Genç, F. N. (2010). Yeni kamu hizmeti yaklaşımı. *Türk İdare Dergisi*, (466), 145–160.

- Göküş, M. (2011). *Kamu hizmeti: Kuram, politika, uygulama*. Konya: Çizgi Kitabevi.
- Görmüş, A. Ş. (2001). İşletmelerde kalite ve verimliliğin sağlanmasında çalışanların yönetime katılmasının yönetim teorileri ve fonksiyonları açısından önemi. *Ekonomik ve Teknik Dergi*, (474), 86.
- Gulick, L. (1937). Notes on the theory of organization. In L. Gulick & L. Urwick (Eds.), *Papers on the science of administration* (pp. 1–50). New York: Institute of Public Administration. (Alıntı kaynağı: Thompson, K. [Ed.], *The early sociology of management and organizations*, Vol. IV. London & New York: Routledge, 2003.)
- Gülden, M. (2019). *Geleneksel kamu yönetiminden kamu işletmeciliğine geçiş: Personel yönetiminde farklılaşma ve Türkiye'ye yansımaları* [Yüksek lisans tezi, Sivas Cumhuriyet Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü].
- Hughes, O. E. (2014). *Public management and administration: An introduction* (4th ed.). London: Palgrave Macmillan.
- Hood, C. (1991). A public management for all seasons? *Public Administration Review*, 69, 3–19.
- Karaboğa, T., & Zehir, C. (2020). Henri Fayol ve yönetim alanına katkıları üzerine bir inceleme. *IBAD Sosyal Bilimler Dergisi*, (7), 53–68. <https://doi.org/10.21733/ibad.665130>
- Karcı, Ş. M. (2008). Yeni kamu işletmeciliği yaklaşımının temel değerleri üzerine bir inceleme. (*Eksik bilgi: Dergi veya yayın yeri belirtilmemiş – eğer kitap bölümü ya da dergi makalesi ise lütfen tamamla*).
- Kartal, T. (2006). Türkiye'de kamu yönetimi reformları ve yerel yönetim. *Sosyo-Ekonomi Dergisi*, 6(2), 26–32.
- Kerman, U. (2016). Yönetim biliminin öncülerinden Woodrow Wilson ve Frederick Winslow Taylor'un farklı bir açıdan değerlendirilmesi. *Mehmet Akif Ersoy Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi*, 8(14), 232–247.
- Lynn, L. E. Jr. (2001). The myth of the bureaucratic paradigm: What traditional public administration really stood for. *Public Administration Review*, 61(2), 144–160.
- Oktay, T. (2020). 1920-2020 döneminde Türkiye'de belediyelerin gelişimi. *Medeniyet Araştırmaları Dergisi*, 5(2), 171-223.
- O'Leary, R., Van Slyke, D. M., & Kim, S. (Eds.). (2010). *The future of public administration around the world: The Minnowbrook perspective*. Washington, DC: Georgetown University Press.

- Ozan, M. S., & Yolcu, F. S. (2021). Geleneksel ve yeni kamu yönetimi: Karşılaştırmalı bir inceleme. In *Proceedings of the 4th International European Conference on Interdisciplinary Scientific Research* (pp. 578–579). Warsaw, Poland.
- Ömürgönülşen, U. (1997). The emergence of a new approach to the public sector: The new public management. *Ankara Üniversitesi SBF Dergisi*, 52(1), 517–565.
- Ömürgönülşen, U. (2015). Kamu sektörünün yönetimi sorununa yeni bir yaklaşım: Yeni kamu işletmeciliği. In M. Acar & H. Özgür (Eds.), *Çağdaş kamu yönetimi I* (pp. 3–43). Ankara: Nobel Yayınları.
- Ömürgönülşen, U., & Doig, A. (2010). Public sector reform and new public management: Turkey in comparative perspective. *International Journal of Public Administration*, 33(12-13), 728–739.
<https://doi.org/10.1080/01900692.2010.514451>
- Özer, M. A., Akçakaya, M., Yaylı, H., & Yücel Batmaz, N. (2015). *Kamu yönetimi klasik: Yapı ve süreçler*. Ankara: Adalet Yayınevi.
- Özer, A. (2005). Günümüzün yükselen değeri: Yeni kamu yönetimi. *Sayıştay Dergisi*, (59), 3–46.
- Öztaş, N. (2015). *Yönetim* (3. baskı). Ankara: Otorite Yayınları.
- Öztürk, K. Ö. (2003). *Bürokrasinin gücü ve siyaset*. Ankara: Siyasal Kitabevi.
- Özgür, H., & Ciğeroğlu Öztepe, M. (2015). Amerikan Yeni Kamu Yönetimi Hareketi (YKYH): Sosyal adalet ve hakkaniyet odaklı bir kamu yönetimi arayışı. In Ö. Köseoğlu & M. Z. Sobacı (Eds.), *Kamu yönetiminde paradigma arayışları: Yeni kamu işletmeciliği ve ötesi*. Ankara
- Robinson, M. (2015). *From old public administration to the new public service: Implications for public sector reform in developing countries*. Singapore: United Nations Development Programme, GCPSE.
- Pierre, J., & Peters, B. G. (2000). *Governance, politics and the state*. London: Macmillan Press.
- Pollitt, C., & Bouckaert, G. (2017). *Public management reform: A comparative analysis – Into the age of austerity* (4th ed.). Oxford: Oxford University Press.
- Sezen, S. (2006). Northcote-Trevelyan raporu ve kamu personel yönetimi reformları. *Türkiye İdare Dergisi*, 77(2), 16.

- Scorr, P. (1985). A seminar with Dwight Walo: People and policies in public administration. In P. Scorr (Ed.), *Critical cornerstones of public administration* (pp. 225–234).
- Soysal, A., & Uzan, M. (2023). Yönetimin temel fonksiyonları bağlamında özel eğitim ve rehabilitasyon merkezlerinde karşılaşılan sorunlara çözüm önerileri. *Süleyman Demirel Üniversitesi İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi Dergisi*, 28(3), 387–400.
- Tarhan, A. B., & Ezici, E. (2011). Kamu hizmetlerinin üretiminde yeni kamu yönetimi anlayışı ve toplam kalite yönetimi. *Sosyal ve Beşeri Bilimler Dergisi*, 3(2), 13–21.
- Taylor, F. W. (1911). *The principles of scientific management*. New York: Harper & Brothers.
- TESEV. (2008). *Yerel yönetim ve reformlar*. Türkiye Ekonomik ve Sosyal Etüdler Vakfı.
- Tozlu, A. (2017). “Gerçek” yeni kamu yönetimi hareketi nedir? *Türk İdare Dergisi*, (484).
- Tuncer, A., & Usta, S. (2013). İki kriz arasında yönetim: Yeni kamu işletmeciliği. *Selçuk Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, (30), 181–195.
- Tunç, A. (2015). Yeni kamu yönetimi anlayışı açısından “sosyal yardım yönetimine” yönelik bir değerlendirme. *Akademik Araştırmalar ve Çalışmalar Dergisi*, 7(13), 190–206.
- Üstüner, Y. (2000). Kamu yönetimi kuramı ve kamu işletmeciliği okulu. *Amme İdaresi Dergisi*, (33), 50–62.
- Ütük, U. (2015). Denhardt ve Denhardt’ın yeni kamu hizmeti kuramına bakış. *Sayıştay Dergisi*, (99).
- Weber, M. (1998). *Sosyoloji yazuları* (T. Parla, Çev., 2. baskı). İstanbul: İletişim Yayınları.
- Wilson, W. (1887). The study of administration. *Political Science Quarterly*, 2(2), 197–222.
- Wilson, W. (2016). Kamu yönetimi klasikleri. In J. M. Shafritz & A. C. Hyde (Eds.), *İdarenin incelenmesi* (H. Akdoğan & S. Altuntop, Çev., pp. 1–24). Ankara: Global Yayıncılık.
- Wilson, W. (2018). *İdarenin incelenmesi* (N. Şat, Çev.). Ankara: Liberte Yayınları.